

TRÜ
NSV Lõidu Ajaloo Katedee

Massilise
kollektiviseerimise teostamine
NSV Lõidus
Diplomitöö

Eino Veski

TRÜ NSV Lõid. ajal.
kat. nr. 1223.

Tartu
1955. a.

Sissejuhatus.

"Käesolev töö" seab endale ülesandeks valgustada üht kõige põhilisemat murrangut meie töökojude riigi elus - üleminekut sotsialistlikule teele põllumajanduses, põllumajanduse massilise kollektiviseerimise teostamist.

Küsimused, mis on seotud massilise kollektiviseerimise läbiviimisega, omasid meie kodumaal ajaloos üli suure tähtsuse. Need olid ühelt poolt küsimused meie maa edasiseks eksisteerimisest üldse, küsimused sotsialismi võidust ja selle kindlustamisest üldse.

Meie maal oli tekkinud vastuolu ühelt poolt kõige progressiivsema poliitilise võime ja teiselt poolt mahaäänunud majandusliku baasi vahel. Vastuolu kaotamiseks oli vajalik teostada kaks ajaloolist ülesannet - meie maa

sotsialistlik industrialiseerimine ja põllumajanduse kollektiviseerimine. Sotsialistlik industrialiseerimine ainuüksi ei oleks kindlustanud maa sõltumatust. Selleks oli vaja juhtida ka põllumajandus sotsialistlikule teele. Just sellepärast oligi küsimus kollektiviseerimisest küsimus meie Nõukogudemaa põllumajandamisest ja edasist tugevusest.

Käsitlevas töös on püütud lühidalt selgitada massilise kollektiviseerimise teoreetilisi aluseid ja anda ülevaade kollektiviseerimise teostamisest Nõukogude Liidus.

Töö teoreetiline osa põhineb marxismi-leninismi teorialel agrari-küsimuses, kommunistliku partei põhisuukohtadele proletariaadi-diktatuuri riigi põllumajanduse sotsialistlikuks muutmiseks. Lähemalt on analüüsitud V.I. Lenini kooperatiooni-

plaani ja selle edasiarendamist J. V. Stalini
töös.

Põllumajanduse massilise kollektiviseeri-
mise teostamise vaatlusel on eile toodud
kõigepealt need eeldused, mis võimaldavad
üle minna massilisele kolhoosilikeumisele
1929. a. Edasi on näidatud ülesandeid, mis
kerkinid kommunistliku partei ja Nõukogu-
de võimu ette aastatel 1928-1934, kusjuu-
res peaarök on asetatud suure murran-
gu aastale, see on aastale 1929. Edasi
on antud ülevaade kollektiviseerimise teos-
tamisest meie maa eripäjoonide kaupa.

Mis puutub kirjandusse, millele käesolev
töö on rajatud, siis ennekõike tuleb mai-
nida marksismi-leninismi klassikute agraar-
kõnimeisi käsitlevaid teoseid, eriti Lenini
töid põllumajanduse kohta, mis sisalda-
vad tema teoste mitmesugustes köidetes.

Eelise tähelepanu on pühendatud le-
ninlikule agraarprogrammile tema teose
„Kooperatsioonist“ järgi. Rõhku on pan-
dud ka J. V. Stalini agraarkõnimeisi
käsitlevatele töödele, eriti kollektiviseeri-
mise elluviimise praktika osas.

Tähelepanu on pööratud ka NSLKP Kesk-
komitee pleenumite nimetatud küsimust
käsitlevatele otsustele ja resolutsioonidele.

Küsimuse teooriat valgustava kirjanduse osas on vajalik esile tõsta selliseid teoseid nagu Titarenko „Töölisklassi ja talurahva aunkumatu liit on Nõukogude riigi tugevuse alus“, Smirnovi teoses „Lenini-Stalini partei võitlus massilise kolhoosiliikumise ettevalmistamise eest“, Abrosenko „Tööraha sotsialistlikust ümberkavvatamisest“, Kostini „Töölise ja talupoegade liidu suur jõud j.t. Mitmed neist Titarenko, Smirnovi, Kostini ja teised tööd kannatavad sisulisest küljest kokkusurutuse all, kuid vaatamata sellele tuleb hinnata nende teoste suurt sisulist väärtust. Massilise kollektiviseerimise praktilisi küsimusi käsitlevate tööde osas tuleks eriti esile tõsta M. A. Krajevi suurteost „Kolhoosikorra võit NSVLis“. Nimetatud teose eriline väärtus peitub temas sisalduva arvuka faktilises materjalis ning praktilisest üldistuste tegemises.

Märkinisväärsed teosed nimetatud küsimuses on veel Trapeznikovi „Bolševike partei võitlus põllumajanduse kollektiviseerimisest inimese stalinliku viisastaku vältel“, Genkina, „NSVL kollektiviseerimise võitluse perioodil (1930-1934)“, Abramovi „Bolševike partei-kulakluse kui klassi likvideerimise organisatsioon ja Anisimovi „Nõukogude talurahvas.“

Agraarküsimust käsitlev kirjandus Nõukogude Liidus on suurearvuline. Seejärel ongi meie ülesandeks rajada oma uurimused alati tema parimatele, väljapaistvamatele teostele, et sel viisil üha enam taotleada ajaloolist täpsust faktide osas ja marksistlik-leninlikest seisukohtadest kinnipidamist teoorias.

Käsitlev töö on kollektiviseerimist käsitlevate tööde ja ühikküsimuste kokkuvõtteks ning üldistavaks ülevaateks.

I Põllumajanduse kollektiviseerimise teoreetilistest alustest.

1. Marksism-leninism töötavast talurahvast
kui töölisklassi lütlasest sotsialistli-
kuss revolutsioonis ja proletariaadi- dikta-
tuuri süsteemis.

Nõukogude ja tema suurte juh-
tide poolt leidis talurahvaküsimus kui
agraarküsimuse tähtsaim osa põhja-
likku teoreetilist läbitöötamist marksist-
likel alustel haugelt varemini kui toi-
mus meie maal põllumajanduse kollek-
tiviseerimine. V. I. Lenin ja J. V. Stalin
tõestid selle küsimuse üles juba enne
esimest vene revolutsiooni 1905. a. Põhja-
tades narodnikute väärvaateid, pühen-
das Lenin talurahvaküsimusele terve
rea tuntud teoseid, nagu seda olid
„Kapitalismi areng Venemaal,“ „Kapitalism
põllumajanduses,“ „Vene sotsiaaldemokraatia

agraarprogramm, "Agraarküsimus ja
Marxi "kriitikud" ja teised.

Talurahvaküsimus lahendati eeskätt
kui proletariaadi liitlaste küsimus revo-
lutsioonis reosel marksismi õpetuse kaitsmi-
nega väikekodanlike teoreetikute vastu.

Juba siis soovitas Lenin eraldada ta-
lurahvaküsimus ja mitte segada seda
ära proletariaadiküsimusega, kui võrd
talurahvas omab erilise klassiseloome, mis
on tingitud tema erilisest sotsiaalsest
seisundist ühiskondlikus tootmisprotsessis.

Kui võrd talurahvas ihkas vabanemist
mõimike ja kapitalistide eksploatatsioonist
ja nägi selle teostumise perspektiivi vaid
ühise võitluses tööliklassiga, sedavõrd
ta toetas proletariaati võitluses mõimi-
ke ja kapitalistide vastu. Talurahvas
esineb ühise klassina vaid võitluses
pärisorjuse vastu, kuna võitluses kapitalismi
vastu pole ta ühtsusest enam jälgegi.

Toetudes Marxi ja Engelsi õpe-
tusele, Lenin näitas, et väikekaubatootja
see on töötav talupoeg, kes laostub kapi-

talismi ikke all, muutub tõeliselt revolutsiooniliseks vaid sedavõrd, kui võrd ta saab aru oma väjapääsematust alukorast.

Kõigest kodanlusele vastureivatest klassidest on kõige revolutsioonilisem proletariaat.

Kõik teised klassid on revolutsioonilised vaid sedavõrd, kui võrd nende ees seisab üleminek proletariaadi ridadesse, kui võrd nad heidavad kõvale oma klassiseisukoha ja aruvad tööliklassi seisukohale.

Kui võrd see kehtib ka talurahva kohta ei või teda samastada proletariaadiga.

Selle asjaolu tõttu erineb marksistlik talurahvaküsimuse käsitleus kõigi kodanlike ja väikekodanlike teoreetikute käsitleusest. Ta erineb ka sotsialistide revolutsionaäride käsitleusest, kes jaotavad kogu ühiskonna kahte leeri - rõhitud-proletariaat, talurahas ja haritlaskond ja rõhuvad - kõik ülejäänud.

Selline olukord tähendaks aga proletariaadi vägivaldset samastamist talurahvaga. Kodanlikud teoreetikud toetavad niin vulgaarselt Marxi tuntud

teerile selle kohta, et väiketalupoeg, vabane-
 nud feodalismi ikkest, satub kapitalis-
 tide ekspluateerimise kätte. Talurahva
 ekspluateerimine nende arvates olevat
 erinev tööliste kurnamisest vaid vormi
 poolest, kuna kapital olevat mõlemal
 juhul ühine. Seda tüüpi vulgariseeri-
 mise eest on aga marksismi klanikud
 meid korduvalt hoiatanud.

Tõimased on näidanud, et kui tööline
 müüb oma tööjõudu, siis talupoeg müüb
 oma tooteid. See on aga sügav ja põhi-
 line erinevus nende ühiskondlikus tootmis-
 protsessis. Nii kirjutas Engels: „Väiketalu-
 poeg avab näilikult meeeldi oma kõrva
 sotsialistlikule propagandale. Kuid seda
 takistab veel mõnikord talupoja luusse
 ja lihase kasvanud omanditunne. Mi-
 da raskemaks muutub talle võitlus
 oma paljude ohtude poolt varitsetud
 maalapikese eest, seda suurema meele-
 heitega ta klammerdub sellesse maa-
 lapikese, seda enam ta näeb sotsiaal-
 demokraadis, kes kõneleb talle omandi

üleandmisest kogu ühiskonna kätte, niisama ohtlikku vaenlast, nagu ta näeb seda lühikaravõtjas ja advokaadis."¹

Niisugis ei tohi samastada talupoega tema psühholoogia ja klassiarendipoolset proletariaadiga. Sotsialismile saab talupoega viia vaid proletariaadi juktumisel, kes muudab tema liikumist.

Proletariaadi ja talurahva liidu vormid erinevad meie revolutsiooni arenemise mitmesuguseil etappidel, kuid partei püüdis seda liitu alati kindlustada. See ongi sotsialistlike ühiskonna ülesehitamisel proletariaate revolutsiooni ja meie rahva üks tähtsaid jõuallikaid.

Analüüsides Lenini poolt antud õpetust talurahvaküsimuse kohta, võime teetuda järgmistele teesidele: 1) oma geniaalses õpetuses proletariaadi diktatuurist töötas Lenin üksikasjaliselt läbi küsimuse proletariaadi liitlastest - talurahvast, 2) defineeris proletariaadi diktatuuri kui proletariaadi

¹ Engels, F., Talurahvaküsimus Saksamaal ja Prantsusmaal, lk. 8

ja talurahva klassiliitu proletariaadi juhtimisel, 3) määras kindlaks talurahva põhikultade sotsialistlikule üleshitustööle ülemineku tingimused ja 4) töötas läbi küsimuse talurahva töötavate kihtide juhtimisest proletariaadi poolt nii kodanlik-demokraatliku ja proletaarne revolutsiooni ettevalmistamine kui ka sotsialistliku üleshitustöö¹ perioodil.

Kõneldes tööliklassi liidust talurahvaga toonitas Lenin pidevalt, et esiteks juhtiv osa selles liidus kuulub tööliklassile ja, et teiseks tööliklass koos talurahvaga seab oma eesmärgiks mitte talurahva kui klassi säilitamise, vaid talupoegade muutmise sotsialistliku ühiskonna töötajaks.

"Kõige põhilisem, kõige olulisem küsimus," õpetas Lenin, "see on - tööliklassi suhtumine talurahvasse, see on - tööliklassi liit talurahvaga,

¹ Bugulukov, N., Lenini-Stalini õpetus põllumajanduse kollektiviseerimisest, lk. 7

see on - eesrindlike tööliste oskus, kes on teinud läbi suure vabriku, pika, raske, kuid ka tänuväärse kooli, nende oskus korraldada asja nii, et tõmmata oma poole talupoegade hulki, keda rõhub kapitalism, keda rõhuvad mõisnikud, keda rõhub nende vana kerjuslik, vilets majapidamine, et näidata neile, et ainult liidus töölistega, ükskõik milliseid raskusi neil tuleb sellel teel tunda saada - raskusi aga on palju ning nende suhtes me silmi sulgeda ei saa - ainult selles liidus peitub talurahva vabanemine mõisnike ja kapitalistide põlisest ikkest.

Sedarama seisukohta välgendab ka Marx oma kuulsas lauses, et... kui talurahvas astub tööliklassi poolele, siis proletaarne revolutsioon saab koori, millela tema soolaul muutub luigelauluks kõigis talurahva

natsioonides.¹

Lenini tees selle kohta, et proletaarrevolutsiooni vajalikuks võidutingimuseks on linna ja maa proletariaadi ja poolproletaarsete elementide liit, lükkas ümber Lääne-Euroopa sotsiaaldemokraatide teoreetilised dogmad, mille järgi talurahva hulgad pärast kodanlikku revolutsiooni peavad eemalduma revolutsioonist, mistõttu peab saabuma kestev „vakeaja“, „rahunemise periood.“

II Internationaali oportunistid kinnitavad, et selles revolutsioonis see on sotsialistlikus revolutsioonis, on proletariaat üksinda, ilma liitlasteta, kogu kodanluse, kõigi klasside ja kihtide vastu ja selle tõttu ei pea ta püüdma võimule pääseda enne, kui ta muutub rahva enamuseks. Tegelikult on see aga keeldumine igarugustest võitlustest sotsialistliku revolutsiooni ja

¹ Marx, K., Louis Bonaparte'i 18. brümaa, lk. 111

proletariaadi diktatuuri eest.

Selgitades tööliklassi ja talurahva liidu ülesannet J. V. Stalini ütles:

„Tööliste ja talupoegade liit on meile vajalik mitte talurahva kui klassi säilitamiseks, vaid tema ümberhujundamiseks vastavalt sotsialistliku ülesehitustöö võidu huvidele. Nõukogude valitsuse poliitika selle liidu kindlustamiseks taotleb mitte klasside tugevdamist, vaid klasside kaotamist, klasside kaotamise tempo kiirendamist.“¹

Lähtudes talurahva areneriise perspektiividest ja proletariaadi esmärgist üles ehitada sotsialism liidus töötava talurahvaga, püstitas, põhjendas ja viis ellu meie partei talurahva suhtes kolm strateegilist Lenini poolt välja töötatud põhiloosungit.

Kodanlik-demokraatliku revolutsiooni päevil meie partei töötas loosungi

¹ Stalini, J. V., Teosed, 9. k., lk. 177

all: koos kogu talurahvaga tsaari ja mõisnike vastu, sest isevalitsuse kukutamisest oli huvitatud kogu talurahvas. See loosung kestis 1905-1907. a. revolutsiooni ettevalmistamise ja läbiviimise perioodist kuni 1917. a. Veebruarirevolutsiooni teostamiseni.

Pärast Veebruarirevolutsiooni; Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamise perioodil läks meie partei üle loosungile: koos kehtalurahvaga neutraliseerides kesktalurahvast kapitalismi vastu linnas ja maal. Selle loosungi alusel saavutas meie partei võidu Suures Sotsialistlikus Oktoobrirevolutsioonis ja kindlustas maal nõukogude võimu.

Kolmanda strateegilise põhiloo-
ngi püstitas Lenin pärast otsusta-
vaid võite proletariaadi diktatuuri
kindlustamisel, see on 1918. a. lõpul.
See loosung: tuginedes kehtalurahva-
le ja kindlas liidus kesktalurahva-
ga halastamatult võidelda hulakuga,

voeti vastu meie partei VIII kongressil 1919. a. märtsis. Seda loorungit viis partei ellu kuni 1929. a. lõpuni.

Partei paljastas ja purustas kontrerevolutsioonilise trotskistliku „permanente revolutsiooni“ teooria, mis eitab proletariaadi ja talurahva töötavate kihtide revolutsioonilise liidu vajalikkust, eitades sellega ka sotsialismi võidu võimalikkust ühel maal. Töölisklassi ja talurahva põhikultade kindla liiduta poleks olnud mõeldavgi ei riigivõimu käskhoidmine proletariaadi poolt, ega ka sotsialismi ülesehitamine, pealegi veel maal, kus talurahvas moodustas elanikkonna enamus.

Põhjendades põllumajanduse kollektiviseerimise vajadust, näitas meie partei, et ka proletariaadi diktatuuri tingimustes talurahvas pole ühtne klass, et ka siin ta kihineb. Tõsi küll, kapitalismiga võrreldes ta diferentseerub siin hoopis väikemas ulatuses,

kuid ta siiski kihineb, seoses üksik-
talumajapidamisele baseeruva tootmis-
viisiga põllumajanduses.

Tähelepanu väärib siinjuures asja-
olu, et meil ei toimunud talurah-
va ulatuslikku laostumise protsessi,
sest kulakluse aktiivset tegevust pidur-
das partei. Kuid kulakute arv külas
siiski kasvab, sest väikekaubatootmine
tekitab üha uusi kulakuid juurde.
Seepärast Lenin mainiski, et väike-
kodanlik stühia on meie peamine
vaenlane. Nõukogude võimu mahu
ja krediidipoliitika eesmärgiks oli pii-
rata ja halvata kulaklust ning toe-
tada küla kehvikhonda. Kuid küla
ülemkihtide halvamisega ei saa
siiski likvideerida tuhte kulakute
juurdetekkimise igapäevast ohtu.

Seega ka nõukogude tingimustes
võib põllumajandus, talupoegade
individuaalse tootmise baasil sünni-
tada kapitalistlikke elemente. Kuid
asudes proletariaadi diktaatorvi

tingimustes ja sotsialismi vahel, võib ja peab põllumajandus üle minema sotsialistliku arengu teele.

Ainult talupoegade üleminekuga individuaalmajapidamiselt kollektiivsele majandamisele muutub talurahvas tööliklassi kindlaks lütlaseks sotsialismi üleshitamisel meie maal.

See üleminek endiselt, kapitalistlikult tootmisviinilt külas, uuele sotsialistlikule tootmisele toimus proletariaadi diktatuuri tingimustes rahulikult teel. Selle tee taluraha järkjärgulise koopereerimise idee näitas kätte V. I. Lenin reas oma teostes.

2) Leninlik kooperatsiooniplaan-
põllumajanduse sotsialistlik ümberkujun-
damise alus.

Kommunistlik partei ja
stouhokude valitsus arendasid meie maal
mitmesuguseid kooperatiivseid vorme: tar-
bijateühistuid, krediidiühistuid, masina-
ühistuid, põllumajandusliku toodangu
ühistuid. Põllumajanduslik kooperatsioon
aegapidi hakkas talupoegade arvu aja-
ma kollektiivselt ja kergendas kol-
hoosikorrale üleminekut.

Üldintades kooperatsioonitöö kogemu-
ni, jõudis V. I. Lenin järeldustele, et
lähenemisel üksikmajapidamisele on vaja
leida nüruguseid vorme, mis oleksid
ühest küljest lihtsad ja vastaksid

talupoegade majanduslikele huvidele ja teisest küljest tagaksid sotsialismi praktilise teostamise.

Selliseks vahendiks oli just kontraktatsioon, mis seisnes varumisorganite ja talumajandite vaheliste lepingute sõlmimises. Lepingu järgi varustas riik talupoegi vajaliku inventariga, teenindades masinatega, muretses agronoomilist abi ja andis temale tellimuse üles harvutada mitmeruguseid agrotehnilisi kultuure. Talunik aga kohustus rügile andma teatavaid saadusi lepingus kindlaksmääratud hinna eest.

Niisiis oli kontraktatsioon üheks sääraseks vormiks, mis tuginedes taluniku materiaalse huvituse printsiibile, kindlustas tema kaaratõmbamise küla sotsialistliku ümberhujundamise protsessi. Samaruguseks vormiks oli ka agroniimumum, mis võimaldas põllumajandust arendada juba teaduslikel alustel teadlikult ja tõi kontraktiooni kõrval küla ellu ühiskondliku

töödistsipliini algeid. Edasi oli sääraseks vormiks külviplaan - igale rajoonile ja külale määrati omad kindlad ülesanded, see aga tähendas võimaluse loomist plaanipäraseks tootmiseks põllumajanduses.

Sel viisil määras partei kindlaks lähtekohad põllumajanduse kollektiviseerimise ülesande täitmiseks, liilitas väiketalundid aegapidi plaanisse, kõven- das linna sidemeid maaga, kindlustas töölisklassi ja talurahva liitu, uuendas partei ja töölisklassi juhtivat osa maal.

Lenin näitas, et meie maa omab kõiki võimalusi sotsialismi ülesehitamiseks. Et üles ehitada sotsialistlikku ühiskonda, on vaja kõigepealt kindlustada proletaariaadi diktatuuri; töölisklassi ja talurahva liitu, arendada murtoöstust ja põllumajandust.

Lenin õpetas, et võimatu on üles ehitada sotsialistlikku ühiskonda, kui

¹ Frissimov, N., Nõukogude talurahvas, lk. 18-19

meie maal on ülekaalus väikemaja-
pidamine.

Juba K. Marx 19. sajandi 70. a. kirjutas,
... et seal, kus talupoeg eksisteerib mani-
lises maastaabis kui maa eraoma-
nik, seal, kus ta isegi moodustab
enam või vähem tunduva enamuse,
nagu kõigis Lääne-Euroopa kontinen-
di maades; kus ta ei ole kadunud
ja asendunud... ulastega, nagu Inglis-
maal, - seal toimub järgmine: talu-
poeg kas hakkab takistama ja viib
läbikukkumisele iga töölisrevolutsiooni;
nagu ta on seda teinud seni
Prantusmaal või siis proletariaat
peab valitusena tarvitusele võtma
abinõud, mille tagajärjel talupoja du-
kord vahetult paraneb ja mis sel
viisil toobavad ta revolutsiooni poo-
le; abinõud, mis viiski eos kergenda-
vad üleminekut maa eraomandilt
kollektiivsele omandile, nii, et talupoeg
ise tuleb sellele majanduslikul tel.¹

¹ Marx, K. ja Engels, F., Teored, 15. k., lk. 187

Sama mõtet arendas edasi Lenin, kes toetudes neile marksistlikele põhimõtetele ja Engelsi sõnadele, ... kui me valdame riigivõimu, siis ei mõtle me sellele, et vähetalupoegi vägivaldselt eksproprieerida (ühkõik kas taru maksimisega või ilma selleta), nagu me seda oleme sunnitud tegema suurmaaomanikega. Meie ülesanne vähetalupoegade suhtes seisab kõigepealt selles, et muuta nende eratootmine ja eravaldus kooperatiivseks, kuid mitte vägivaldsel teel, vaid eesküü andmisega ja selleks otstarbeks ühiskondliku abi pakkumisega.¹

„Me teame hästi, - rääkis Lenin, - et sellised suured pöörded kümnete miljonite inimeste elus, mis puudutab peamiselt riigavaid elu ja elu aluseid, kui üleminekut väikelt ühikmajapidamiselt ühisele maa ümbertöötlemisele, võib saavutada ainult pikaajalise tööga, et need on üldse teostatavad vaid siis, kui

¹ Marx, L. ja Engels, F., Teosed, 16. k., lk. 455

hädavajalikkus sunnib inimesi ümber
muutma oma elu.¹

„Elada vana moodi nii, kuidas elati
enne sõda, ei tohi,“² rääkis Lenin.

Lenin näitas, et talumajandid võivad
ja peavad end siise lülitama maa
sotsialistlikkuse arengusse. Töölisklass
peab sotsialismi poole liikuma koos
talurahva põhikulkadega.

„Proletariaadi osa rullisel maal,
rääkis Lenin - seisneb juhtimises üle-
minekul vähetalundelt ühiskondlikule,
kollektiivsele tööle. See on teoreetiliselt
vaideldamatu. Sellist üleminekut me
nägime reas rearusandlikes akti-
des, kuid me teame, et asi ei
seisa mitte rearusandlikes aktides,
vaid praktilistes teostamistes ja me
teame, et seda võib kindlustada,
kui omad tugeva tööstuse, mis
on võimeline andma nurtootmise-
le rulliseid hüveid, et ta näeb

¹ Lenin, V. I., Teosed, 28. k., lk. 318

² Samas, lk. 318

praktiliselt suurmajapidamise eelist.¹

Põllumajanduses on aga paljumiljooniliste talurahvamasade koopereerimine sotsialismi peateeks. Lenin näitas, et koopereerimine on ainus tee küla jõukuse suurendamiseks, laiade rahvahulkade viletsusest päästmiseks. Ühik-talundis ei võimaldunud põllupeenardega väikesteks maalappideks ja-gatud põllud laialdarelt tarvitusele võtta masinaid, kõrgemat agro-tehnikat, külvikordade vaheldumist, nad olid alatasa viljakalduse ohvriteks. Eesrindlikku majapidamist võis organiseerida vaid seal, kus talupojad olid otsustanud maa harimisele astuda ühineelt. Selle tee Venemaa paljumiljooniline talurahvale näitas kätte V. I. Lenin oma teorega „Koopereatsioonid“

Lenin näitas, et proletariaadi dik-tatuuri juures, kui kõik põhimised tootmisvahendid - maa, vabrikud, trans-

port ja pangad - on koondatud riigi kätte, kui töölisklass on liidus talurahva põhikulkadega ja omab hegemooni osa, siis on õigesti organiseeritud ja tegelikult rahvakulki hõlmav inimestegevus juba sotsialistliku majanduse vormiks, on tee sotsialismile.

Lenin õpetas, et ainult sel teel pääsevad väikesed üksikmajapidamised vältimatust vaesumisest ja viletsusest ning maad harival talupojal avaneb võimalus vabalt hingata ja töötada, tuues oma tööga kasu riigile ja saada ka ise tulu, avaneb võimalus jõukaks ja kultuurseks eluks. Lenin soovitas astuda üksiktaludel sotsialismi teele alul kõige lihtsamatest vormidest alates: organiseerida kaubanduskooperatsiooni kaudu põllumajandussaaduste kollektiivset müümist, et sel teel väiketalupoega ette valmistada järkjärgulisele üleminekul kollektiivse töökeerukamale vormile - põllumajandussaaduste kollektiivsele tootmisele.

Ta kirjutas: „ Väiketaluodega ei pääse hädast. Kui me hakkame vana moodi istuma väiketaluudes, olguigi vabade kodanikkudena vabal maal, siis ähvardab meid ikkagi paratamatu hukkumine. On tarvis, et kõige vähem tulutoov, kõige enam mahajäänud, väike, oraldatud talumajapidamine, järkjärgult ühinedes organiseeriks ühiskondliku suurpõllumajapidamise. ”¹

Kuid nur osa talupoegi oli saanud maad alles tänu võukogude võimule. Neile aga ei olnud loobumine oma maalapist kollektiivse majapidamise kasuks ammuigi kerge.

Nende talupoegade veenmiseks ja kaasatombamiseks soovitas Lenin anda kollektiivmajapidamisele igakülgset abi linnast, et need majapidamised muutuksid jõukaks ja et talupoegise näeks, kui võrd on kollektiivne töö¹ tulusam ühismajapidamise töö²st.

¹ Lenin, V. J., Teosed, 29. k., lk. 190

3) Leninliku kooperatsiooniplaani kaitsmine ja edasiarendamine J. V. Stalini töös.

Tohutu suured teened kuuluvad J. V. Stalinile kolhoosiliikumisele ulneval perioodil, kes põhjalikult valgustas selle liikumise kõiki teoreetilisi külgi ja oma arvukates esinemistes tegi ära suure töö selle liikumise agiteerimisel.

J. V. Stalini poolt välja töötatud ja tegelikkusse viidud põllumajanduse sotsialistliku arengu seisukohad ei ole kaotanud oma suurt tähtsust isegi meie tänapäeva tingimustes.

Neid meie kogemusi rakendavad käesoleval ajajärgul edukalt rahvademokraatlikud riigid nii Euroopas

kui ka Aanas.

Uus, mida J. V. Stalin Lenini kooperatsiooniplaani sisse viis, seisab selles, et ta: „1) töötas igakülgselt läbi küsimuse sotsialistliku majapidamise kollektiivsest vormist maal;

2) näitas, et põhimiseks ja peamiseks lüliks kolhooside rajamisel käesoleval etapil on põllumajanduslik artell, kui kõige õigem ja talupoegadele kõige arusaadavam vorm, mis annab võimaluse ühendada kolhoosnikute isiklikud huvid nende ühiskondlike huvidega, kohandada kolhoosnikute isiklikud huvid ühiskondlikele huvidele.

3) põhjendas üleminekut kulakluse piiramise ja väljatõrjumise poliitikalt kulakluse kui klassi likvideerimise poliitikale üldise kollektiviseerimise alusel;

4) selgitas traktorijaamade kui tugipunktide tähtsuse põllumajanduse sotsialistlikul ümberkorraldusel ning

põllumajanduse ja talurahva abistamisel sotsialistliku riigi poolt."¹

Põllumajanduse kollektiviseerimise teooria loomisel on eriline tähtsus J. V. Stalini teosel „NSV Liidu agraarpoliitika küsimustest.”

Siin antakse purustav hoop kõigile kodanlikele ja väikekodanlikele „teoreetikutele,” kes püüdsid välja astuda neil päevil kapitalistliku elemendi kaitsjana külas mitmesuguste teooriaketega, nagu seda olid „tasakaalu teooria,” „isevooluteooria” sotsialistlikus ülesehitustöös, „väiketalumajapidamise püsivuse teooria” ja teised.

Samas kerkis ka üles küsimus sellest, kas meie partei poolt rakendatud Dep- uus majanduspoliitika oli õige samm, kas see polnud mitte taganemine. J. V. Stalin oma töös näitab, et see polnud taganemine, vaid ettevalmistusperiood uueks otsustavaks pealetungiks linna ja maa kapitalistlikele elementidele.”²

¹ J. V. Stalini lühike elulugu, lk. 116-117

² Stalin, J. V., Teosed, 12. k., lk. 165

Eriti ohtlikuks kujunes teooria väike-
majapidamiste „püsivusest.“

Siinkohal olgu ära märgitud, et
see teooria omas eriti rügavaid juu-
ri Eesti, kus seda püüdnud kange-
kaelselt propageerida rida kodanlikke
intelligente. Seejärel selle teooria
purustamisele pühendatud võitlus
omas meile erilise tähtsuse. Juba
Marx näitas täie veenvusega, et materi-
aalse taastootmise protsess on ühtla-
si ühiskondlike suhete taastootmise
protsess. Rahva vaenlased käsitasid
taastootmist meie maal ainult kui
materiaalset ja tehnilist protsessi; abstrak-
heerides selle protsessi ühiskondlikust
ja poliitilisest küljest. J. V. Stalin pal-
jastas juurteni selle rahvavaenlaste
manöövri.

Teatavasti püüdnud parempoolsed
oportunistid sel perioodil toetada,
et sotsialistliku ja mitteratsialistli-
ku sektori arenemine toimub rakuli-
kult, teineteisest olenemata. J. V. Stalin

paljastas ka selle kodanliku „teooria“ ja näitas, et sotsialismi ülesehitamine ja talupoegade üleminek sotsialistlikule teele toimuvad ägeda klassivõitluse tingimustes, et kulaklus ei saa kunagi rahuliku arenemise teel „sine kasvada“ sotsialismi ja et on võimatu ette kujutada nende kahe sektori rahulikku koostööd ja teineteisest olenematut arenemist.

Analüüvides olukorda, mis kujunes maal välja aastail 1927-1929, näitas J. V. Stalin, et võuhogude võim ja sotsialistlik ülesehitustöö ei saa piinema aja jooksul rajaneda kahele erinevale baasile: tsentraliseeritud sotsialistlikule suurtööstusele ja killutatud ning mahajäänud eratalumajapidamisele.

Küsimusele, kus on siis väljapääs, vastab ta: „Väljapääs on selles, et tuleb põllumajapidamisi suurendada, teha need akumulatsiooniks, laiendada taastootmise võimeliseks ja rahva-

majanduse põllumajanduslik baas nüüsi ümber korraldada. Aga kuidas neid suurendada? Selleks on olemas kaks teed. On olemas kapitalistlik tee, mis seisab põllumajapidamiste suurendamises kapitalismi põllumajandusse sisetoomise abil, tee, mis viib talurahva vaesumisele ja kapitalistlike ettevõtete arenemisele põllumajanduses. Selle tee me hülgame kui tee, mis ei sobi kokku nõukogude majandusega. On olemas teine tee, sotsialistlik tee, mis seisab kolhooside ja sovhooside sisetoomises põllumajandusse, tee, mis viib väiketalumajapidamiste ühendamiseks suurteks kollektiivmajapidamiseks, mis on varustatud teaduse ja tehnikaga, ning ka kapitalistlike elementide vägatorjumisele põllutööst. "Meie pooldame seda teist teed."

J. V. Stalin paljastas ka nn. "isevooluteooria", mille autoriteks olid parempoolsed oportunistid, eesotsas Bukharini-

¹ Stalin, J. V., Teored, 12. k., lk. 141-142

ga. Viimased püüdsid tõestada, et põllumajanduse ümberhujundamine võib toimuda ilma partei vahelise argamiseta, et sotsialistlik ülesehitustöö võib areneda stihhiliselt. J. V. Stalin näitas küla isearasusi, mis seisavad selles, et proletariaadi diktatuuri tingimustes ei või ta areneda stihhiliselt, et küla ei ole ühetüübiline linnaga, et küla ei ole oma iseloomult ja sotsiaalselt loomuselt sotsialistlik, et linn peab küla enda järelle viima ja et ainult sel tingimustel võime loota sotsialismi võitu maal. Ta õpetas, et me peame looma maal sotsialismi koldeid, aktiivselt kaasa aitama maal toimuvatele protsessidele ja talurahvast aktiivselt kaasa toombama. See pärast sotsialistlik linn peab viima enese järel väiketalupoeglike küla, rajades maal kolhoose ja sovhoose ja hujundades küla uelaadriks sotsialistlikuks.¹

¹ Stalin, J. V., Teored, 12. k., lk. 144-145

Paljastades väikekodanlikke „teooriaid“ näitas J. V. Stalin sotsialistliku ülesehitustöö tähtsust võitluses nende „teooriate“ vastu.

Iga liiki oportunistid ja kodanliku korra taastajad, kasutades neid „teooriaid“ püüdsid asuda oma võitluses kolhoosikorra vastu, püüdsid soodustada hulakluse kasvu ja toetasid, et suurmajandel ei ole põllumajanduses võrreldes väiketalupidamisega mingeid eeliseid. J. V. Stalin paljastas ka selle „teooria“ rahvavaenuliku iseloomu.

J. V. Stalin paljastas ka nende väikekodanlikkude „teooriate“ esindajad, kes kinnitasid, et kolhoosid ei ole sotsialistlikuks majandusvormiks. Ta näitas, et marksislik taastootmise teooria peab olema selleks relvaks, mille abil tuleks sügavalt analüüsida tootlike jõudude olukorda maal ning selle teooria valguses määratleda kolhooside sotsialistliku loomuse, sest kolhoosides ei ole eksploatatoreid ega eksplua-

teeritavaid, kuna kõik talupojad suh-
tuvad tootmisvahenditene ühesuguselt-
võrdselt. Seepärast ei ole, ega võigi
olla kolhoosides ekspluateerimist, see-
pärast ei ole, ega võigi olla kolhoosi-
des klassivõitlust sel kujul, nagu ta
reda erineb väljaspool kolhoose.

Töötava talurahva miljoniilised kul-
gad, kes teadsid oma kogemustest, et
kapitalistlik arenemistee viib nad vaesu-
misele ja kulaku orjaminele, jõudsid
selgusele, et ainult kollektiivne töö
kolhoosides, eesrindliku põllumajandus-
teaduse ja võimsa tehnika toetusel
ning kulaku kui ekspluateerija likvi-
deerimisel võimaldab neil saada
oma saatuse määrajateks ja vastu
minna õnnelikule elule.

Lenini ja Stalini võitlus tööliste
ja talupoegade liidu eest, kollektiivi-
seerimise tööliste, ainuõigete aluste
eest, võitlus, mida toetas ja millised
reisukohad võttis omaks partii, võimal-
das teostada ühe kõige revolutsioonili-

sema ja tähtsama pöörde- maa
kollektiiviseerimise.

Lähtudes nendest siirukohtadest asus
partei ja Nõukogude valitsus juba
algusest peale arendama sotsialist-
likke majapidamisi maal, asus looma
praktilisi ueldusi massilise kollektiivi-
seerimise teostamiseks.

II Praktiliste eelduste loomine kollektiviseerimiseks.

Oktoobrirevolutsioon, mis muutis maa üldrahvalikuks omandiks, lõi aluse põllumajanduse igakülgseks arenemiseks. 26. oktoobril 1917. a. võttis II nõukogude kongress vastu maadekreedi, mille järgi kaotati mõisnike maaomandus. Kaotati eraomand maale. Talupoegadele anti kasutamiseks üle 150 miljoni hektari eridisi mõisa-riigi- ja kloostrite maid. Samuti vabastati talurahvas igaaastarast rendist mõisnikele umbes 500 miljoni huldrubla suuruses summas ning maaostukuludest. Seega said V.I. Lenini sõnade järgi proletariaadi dik-tatuurist kõrge otsesemad kasu talu-pojad. Seega oli endine kehvtalupoeg-

hond, kes maarendi tagajärjel oli toim-
 nud kerkmikeks, nõukogude võimu kin-
 del liitlane külas. Tänu partei õigele
 poliitikal tugevnes talurahva usaldus
 proletariaadi ja nõukogude võimu
 vastu. Tekkis talupoegade ja tööliste
 tugev liit, mis hiljem suutis vastu-
 panu orutada võitluses reaktsioonilis-
 te jõududega meie maa tööstuse ja
 põllumajanduse sotsialistlikele nõõban-
 tele ülevõimisel.

Siega kerkivad seoses sotsialismi
 ülesehitamisega uude uued ülesanded.
 Uued tootmisjõud nõudsid uusi toot-
 misviise. Kerkis päevakorrale meie
 maal põllumajanduses suurtootmise
 organiseerimine, sest uued tootlikud
 jõud ei rahuldunud enam üksikmaja-
 pidamiste raamidega. Seni oli prole-
 tariaadi diktatuuri kättevõtmisega
 loodud poliitiline baas edasimine-
 kuks sotsialismile. Müürid oli vaja
 lüüa ka sotsialistlik majanduslik
 baas. „Lüüa sotsialismi majanduslik

baas-see tähendab ühendada põllumajandus sotsialistliku tööstusega üheks teriiklikuks majanduseks, allutada põllumajandus sotsialistliku tööstuse juhtimisele, korraldada linna ja maasuh-
ted põllumajanduse ja tööstuse saaduste vahetamise alusel, sulgeda ja likvideerida kõik need kanalid, millede abil tekivad klassid ja tekib kõigepealt kapital, luua lõppude lõpuks niisugused tootmise ja jaotamise tingimused, mis viivad otseselt ja vahetult klasside kaotamisele.¹

Selleks oli vaja omada teatud elustiiri ja tingimusi.

„Él kõige oli tarvis omada nõukogude võimu, mis aitab ja aitab talupoegadel aru saada kolhooside teele.

Teiseks oli tarvis minema kihutada mõisnikud ja kapitalistid, võtta neilt ära tehased ning maa ja kuulutada need rahva omandiks.

Kolmandaks oli tarvis ohjeldada kulaklust ja võtta temalt ära masinad

¹ Stalin, J. V., Teosed, 9. k., lk. 22

ning traktorid.

Neljandaks oli tarvis kuulutada, et masinad ja traktorid võivad kasutada ainult kolhoosidesse ühinenud kehvikud ja keskmikud.

Lõpuks oli tarvis kogu maa industrialiseerida, luua uus traktoritööstus, ehitada uued põllutöömehhanimate ehitamise tehased selleks, et külluses varustada kolhoositalurahvast traktorite ja mehhanatega. "

Nägime, et J. V. Stalin rõhutas maa industrialiseerimist, kui üht tähtsat eeltingimust kollektiiviseerimisel, sest põllumajanduse kollektiiviseerimist võidi teostada maa sotsialistliku industrialiseerimise alusel.

Kollektiivne suurmajapidamine ei saanud tugineda mahajäänud tehnikale. Põllumajanduse sotsialistlikuks ümberkujundamiseks oli vaja teda mehhaniseerida.

Tuli ehitada traktoritehased, kaasaegsete põllutöömehhanimate tehased ja

varustada kogu põllumajandus nende produktiooniga, et võimaldada miljoonil väikestel üksiktaludel üle minna kolhooslikule suurtootmisele, sest seda nõudsid sotsialismi võidu huvid küll. Kõige selle pidi andma industrialiseerimise poliitika, sest selles seisnes maa sotsialistlik industrialiseerimine.

Sotsialistliku industrialiseerimise saavutustest kõneleb see, et „kui aastail 1926 - 1927 oli tööstuse mahutatud ligi üks miljard rubla, siis õnnestus aastail 1929 - 1930 mahutada ligi viis miljardit rubla. Vastavalt esimesele viie aasta plaanile ulatuvad kapitalmahutused rahvamajandusse serinagemata summani - 64,6 miljardi rublani, sellest langes ligi 30 miljardit rubla tööstusele ja transpordile.

Sotsialistliku tööstuse, eriti raske-
tööstuse tormiline kasv viis selleni, et juba 1929. aastal moodustas sotsialistlik sektor tööstuses peaaegu 90

¹ ÜK(6)P ajalugu. Lühikursus, lk. 283

protsenti. Suurtööstuse sotsialistlik sektor arus seega meie maa tööstuses juhtivale kohale. Mis aja puutub sotsialistliku tööstuse toodangu üldisesse erikaalu NSV Liidu rahvamajanduse kogutoodangus, siis esimese viisaastaku lõpuks suurenes see kuni 70 protsendini, sel ajal kui põllumajanduse osa moodustas 30 protsenti. See tähendab, et Nõukogude Liit oli muutunud agraarset ja tehniliselt mahaäänud maast esindlikuks industrialsmaaks.¹

Meie maa sotsialistliku industrialiseerimise edusammud löid eelduse põllumajanduse kollektiviseerimiseks. Põllumajandus varustati ajakohase tehnikaga, mehhaniseeritud inventariga.

Teiseks eelduseks üleminekul täielikule kollektiviseerimisele olid põllunduslikud kooperatiivid.

Osutades abi kõigiti talumajandusele, organiseeris nõukogude valitsus juba esimestest päevadest alates kollektiiv-

¹ Kostin, A., Töölise ja talupoegade liidu muurjõud, lk. 28

majapidamisi. III ülevenemaaline nõukogude kongress 1918. a. jaanuaris võttis vastu seaduse, milles räägiti, et töö-, artelli- ja kooperatiivmajapidamistele antakse eelised üksikmajapidamise ees.

Esimesed kollektiivmajapidamised tekkivad juba 1918. aastal.

1922. aastal oli 22 000 põllumajanduslikku kooperatiivi, 1925. aastaks suurenes nende arv 35 000. 1928. a. oli neid aga üle 60 000 ja neisse kuulus 10,5 miljonit inimest.

Esimesed kollektiivmajandid näitasid nõukogude talupoegadele veenvalt sotsialistliku tootmisviisi suuri eeliseid üksikmajapidamiste ees.

„Mis puutub põllumajanduse hõlmamist nüüdsel ajal vägärsproolt, põllumajanduse vajalike toodetega varustamise ja põllumajandusmaaduste turustamise alal, siis sel alal on meil järgmised saavutused: põllumajanduslik ühistegevus ühendab praegu

umbes üht kolmandikku kõigist taludest; tarbijate kooperatiivid on suurendanud küla varustamise ulatust 1924/25. aasta 25,6 protsendilt 50,8 protsendini aastal 1926/27; ühistegelikud ja riiklikud organid on suurendanud põllumajanduse toodangu turustamise ulatust 1924/25. aasta 55,7 protsendilt 63 protsendini aastal 1926/27.¹

Kooperatiivide loomisel omas suurt tähtsust talupoegade abistamisel uus sotsialistlik vorm - traktorikolonnide ja marina-traktorijaamade organiseerimine, mis said hiljem masinlise kollektiviseerimise tugipunktideks. Tõjõu, et Nõukogude valitsus hakkas muutama aja jooksul maale rohkem traktoreid, sai üheks peamiseks põhjuseks keskmise kaasatombamisel kolhoosidesse.

Et tootlikud kooperatiivid olid tähtsaks eelduseks masinlise kollektiviseerimise teostamisel, seda näitab asja-

¹ Stalini J. V., Teosed, 10. k., lk. 297

olu, et massilise kollektiviseerimise esimesteks rajoonideks olid need, kus oli tihedalt lihtkooperatsioonide võrk.

Näiteks Kopyonki ringkonnas ühes esimeses massilise kollektiviseerimise ringkonnas, tegutses masina ja maaparandusühikuid: 1. oktoobril 1927. a. - 171 1601 majapidamisega, 1. oktoobril 1928. a. - 2 173 192 majapidamisega. 1929. a. peaaegu pool neist läks üle kolhoosi. Talovski rajoonis, tsentraal-mustmulla oblastis, mis oli samuti massilise kollektiviseerimise esiridades, 1929. a. peaaegu 100 protsenti talupoegakülasid mitmesugustesse põllumajanduslike kooperatsioonidesse.

Kooperatsioonide leviku kohta enne 1929. a. annab ülevaate alljärgnev tabel.

¹ Краев, М. А., Победа колхозного строя в СССР, стр. 405-406

1. X 1926 — 1. X 1927. a.

	1. okt. 1926. a. kooperatiivide arv	Wende liikmete arv	1. okt. 1927. a. kooperatiivide arv	Wende liikmete arv
Kõiki põllumajandus- likke kooperative....	62047	7904940	70271	9887534
kolhoosid (kommun- nid, põllumajandus- lihud artellid, ihistad)	14660	280725	18325	310565
Lihttootmiskooperatiivid.	19478	1008788	28222	1268820
Varustamiskooperatiivid	27907	6615309	23724	9308149

¹ Смирнов, М. С., Борьба партии Ленина-Сталина за подготовку массового колхозного движения, стр. 35

ÜK(b)P XV kongress, mis tuli kokku 2. detsembril 1927.a., võttis vastu ajaloolise otsuse põllumajanduse igakuilgse kollektiviseerimise kohta. Kongress töötas välja kolhooside ja sovhooside tugevdamise ja laiendamise plaani ning andis juhendeid, kuidas võidelda kolhooside eest. Kongress näitas, et pehiküsimuseks on kindlustada meie maa täielik sõltumatus kapitalistlikust majandussüsteemist, arendada maal tööstust ja põllumajandust.

Kongressi määrustes öeldakse, et kõige kiirem arengutempo peab olema tööstusharudel, mis tõstavad lähikese ajaga majanduslikku võimsust ja Nõukogude Liidu kaitsevõimet - kõrge tehnika ja majanduse kollektiviseerimise baasil. Resolutsioonis kinnitatakse, et kaasaegsel perioodil peab partei põhiliseks ülesandeks maal olema väikese individuaalmajapidamiste ühendamise muurtse kollektivmajanditesse. Otsutades põllumajanduse, eriti teravilja

majanduse mahajäämusele võrreldes tööstusega, rõhutas J. V. Stalin, et põllumajanduse niisugune seisukord loob ähvardava olukorra kogu rahvamajandusele.

„Milles on väljapääs“ püstitas küsimuse J. V. Stalin. „Väljapääs,“ vastas J. V. Stalin, „on killustatud väiketalude üleminekus suurteks ja ühendatud majapidamisteks ühiskondliku maaharimise alusel, üleminekus kollektiivsele maaharimisele uue kõrgema tehnika alusel. Väljapääs on selles, et väiketalud ja pisikohad järkjärgult, kuid järjekindlalt, mitte surve abil, vaid eeskujunäitamise ja veenmise kaudu ühendada suurmajapidamisteks ühiskondliku, ühingute viisi korraldatud, kollektiivse maaharimise alusel, kus rakendatakse põllutööriistu ja traktoreid, kus kasutatakse teadlikke vahendeid põllunduse intensiivsuse tõstmiseks. Teist väljapääsu ei ole.“¹

XV kongress läks partei ajalukku kollek-

¹ ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus, lk. 261

tiviseerimise kongressina. Selle kongressi otsuste alusel teostati praktiliselt põllumajanduse kollektiviseerimist.

- XV kongressi otsuste täitmiseks, massilise kollektiviseerimise plaani teostamiseks oli tarvis 1) arendada edasist pealetungi kulakute vastu, ühendada selles pealetungis kehvikute ja keskmise massid;
- 2) arendada sotsialistlikku industrialiseerimist, suurendada põllumajanduslike mainate tootmist, rahuldada suurte kollektiivmajandite nõuded mainate järgi, luua maina-traktorijaamade kui kolhoosi tugipunktide võrk;
- 3) arendada ja kindlustada kõiki kooperatsiooni liike, eriti tootlikku kooperatsiooni, saavutades regjures laialdaste kehvik-keskmise masside koopereerimist;
- 4) kindlustada ja arendada olemasolevaid kolhoose, üldistada kolhooside üleshitustöö paremaid kogemusi ja nende alusel ehitada uusi kolhoose.
- 5) Saavutada talupoegade pöördumine kolhoositele sotsialistliku industrialiseerimise

seerimise baasil, olemasolevate kolhooside ja sovhooside kogemuste alusel, selgita- des kollektiivmajapidamiste eelseid väike- majandite ees;

6) Lõua hädavajalikud ressursid kol- hooside finantseerimiseks.⁴

Alüsis esimeseks tingimuseks oli areu- dada võitlust kulakluse vastu.

Vastavalt partei kongressi otsustele, alustas meie partei otsustavat pealetun- gi kulaklusele, teostades seejuures loorun- git: kindlalt hehtalurahvale toetudes ja tugedades liitu hehtalurahvaga pidada otsustavat võitlust kulakluse vastu. Kulakud omakorda agiteeri- sid talupoegi nõukogude võimu vastu töötama, ei müünud riigile vilja ja varjand rida riiklike organite eest.

Sellisele tegevusele vastas aga nõukogu- de valitus rea represioonibinõudega: toimus viljaülejäägi konfiskeerimine kulakutelt. Sellest viljast anti aga üks neljandik hehtalurahvale, soodusta-

⁴ Суммов, М. С., стр. 52

des seega nende haasatulemist nõukogu-
de võimuga. See andis efektiivseid tule-
musi, kehv- ja kesktalupojad astusid ak-
tiivsene võitluse külakurnajatega. Kulak-
lus isoleeriti, niik sai enda kätte kätte
küllaldased viljatagavarad. Kolhooside
ülerehitustöö arenes silmanähtavalt.

Sel ajal ei läinud partei veel kulak-
luse kui klassi likvideerimise poliiti-
hale, vaid teostas kulakluse piiramise
poliitikat, kuna polnud veel eeldusi
nende täielikuks väljatõrjumiseks.¹

Seejärel ei saadud veel lõpetada
võitlust kulaklusega.

Loqu seda visa võitlust juhtis partei;
kes kandis oma õlul kogu selle võitluse
pearaskust. Külal oli veel säilinud pal-
ju vaenlasi; kulakud ja nende käila-
red, kes ei pörganud tagasi isegi sellis-
test vahenditest võitluses nõukogude
võimuga kui otsene sabotaaž oma
agentide poolt, keda nad olid muutnud
poetada isegi küllalt vastutusrikastele

¹ Stalin, J. V., Teosed, 12. k., lk. 175

kohtadele haldusorganites ja isegi parteis.

Piüüdes pidurdada kollektiviseerimist, hirmutavad kulakud talupoegi; levitavad nende keskel valet ja kuuldusi; soovivad neil tappa loomi; lõhkuda inventari ja mitte anda seda ühismaja-
pidamise käsutusse, lõpuks läksid nad aga otse terrori teele, hakates mõrvama Bolševikke ja kolhooside aktiivseid.

Kollektiviseerimislükumise salajased vaenlased, kes olid pugunud parteisse, piüüdsid seal vastandada Lenini-Stalini õpetusele põllumajanduse sotsialistlikent arenguteest oma vaenulikke teooriaid. Nende eesmärgiks oli mitmel teel toetada kulakuid ja ajada nurja kogu kollektiviseerimislükumine.

Kulakute abiliseks oli parteisse pugunud buhhaarilaste ja rekoolaste rühm, kes hakkas avalikult välja astuma kulakluse kaitseks. ÜK(C)P Kesk-
komitee novembripleenum 1929.aastal tunnistas, et ebateaduslike teooriate ja parempoolsete oportunistlike vaadete

levitamise selle rühma poolt pole kaas-
 kolas parteisse kuulumisega. Keskkomi-
 tee pleenum tegi ettepaneku tagandada
 parempoolsete oportunistide juhtiv jõud
 Bukharin Keskkomitee Poliitilise Büroo
 koosseisust, Rõkovile ja teistele tehti
 tõine hoiatus. Seega oli kulaklik agen-
 tuur alla surutud.

Kokkuvõttes võib öelda, et meie maa
 sotsialistlik industrialiseerimine, üksi-
 kute kolhooside loomine kohe pärast
 nõukogude võimu kehtestamist, kulakluse
 ohjeldamine, xv kongressil vastu võetud
 otsused - kõik need ajaolud olid eeldu-
 seks, mis võimaldasid üle minna maa
 massilisele kollektiviseerimisele.

III Kollektiviseerimise lõpuleviimine NSV Liidus.

1. Üleminek massilisele kollektiviseerimisele - suure murrangu aasta.

Tärsast partei xv kongressi hakkas kommunistlik partei ja töukogude valitrus, silmas pidades kongressi direktiive, igati organiiseerima talumajapidamiste ühine- mist kolhoosidene. Kehvikute ja kesk- miki hulkade kollektivmajapidamise astumise soodustamiseks karutati põllu- majandusliku krediidi süsteemi.

Nii kehtestati otsus, mille järgi 35% talumajapidamistest vabastati põllumajandusmaksust. Talurahva siirdumine kolhoosidesse ja ülesehitus- töö kolhoosides hakkas arenema seni

nähtamatu kooga.

1928.a. moodustas kollektiivmajapidamiste külvipind juba 1390 000 ha ja 70382 põllumajanduslikku kooperatiivi ühendasid 12 941 000 inimest, see on 50,5% kõigist talupoegade majandest¹

1929.a. oli Nõukogude Liides sotsialismi ülesehitamise ajaloos suure murrangu aastaks.

See murrang toimus ja toimub sotsialismi otustava pealetungi tähe all linna ja maa kapitalistlikele elementidele. Selle pealetungi iseloomulik omapäraus seisab selles, et see on juba toonud rea otustavaid edusamme meie rahvamajanduse ülesehitamise (rekonstrueerimise) põhialadel.

Sellest järeldub, et partei on osanud otstarbekalt kasutada taganemist uue majanduspoliitika esimestel staadiumidel selleks, et siis sellele järgnevatel staadiumidel organiseerida murrang

¹Транзюников, С., Борьба партии большевиков за коллективизацию сельского хозяйства в годы первой сталинской пятилетки, стр. 44

ja teostada edukas pealetung kapita-
listlikele elementidele.¹

Kommunistlikul parteil ja nõukogude
valitsusel oli selleks ajaks juba küllalt
kogemusi kolhooside loomise alal, et
suunata niid kogu talurahva hulki
uuele, sotsialistlikule teele põllumajaa-
nduses. Meie maa kõige aruham klan-
talupoegkond - arus 1929.a. terveks
sotsialismiteele ja muutus reega uueks,
nõukogude talurahvaks. Talupoegade
kollektiivmajapidamisele siirdumise mani-
festi tõendab see, et kui ühe aasta-
ga 1928.a. juulist kuni 1929.a. juulini
kolhooside arv suurenes 591 000 kol-
hoosi võrra, siis nelja kuu jooksul -
1929.a. juulist kuni oktoobrini - nende
arv suurenes 911,7 000 võrra.²

Massilise kollektiviseerimise tugi-
punktideks osutusid vanad kolhoosid.
Näiteks Šatrovski rajoonis Uu-
rali oblastis töötas 1920-1926.a. edu-

¹ Stalin, J. V., Teosed, 12. k., lk. 116

² Храб, М. А., стр. 368

halt 9 kolhoosi. 1927.a. tekkis veel 2 kolhoosi, kuid 1929.a. jaanuariks oli juba 43 kolhoosi, mis ühendasid Satrouski nõukoguga põllumajanduslikke kollektiive ja ka naaberkolhoose Tretski rajoonist. 1929.a. muets oli juba 67 kolhoosi, mis ühendasid umbes 30% talupoegade majandeid. Varem loodud kolhoosid etendasid suurt osa rajoonide üleminekul massilise kollektiviseerimise teele. Mekouki rajoonis Uurali oblastis oli 1921.a. organiseeritud 7 kolhoosi, 1928.a. oli organiseeritud 8 uut kolhoosi, kuid 1929.a. veel 43 kolhoosi. Kokku 1929.a. tegutses rajoonis 58 kolhoosi, mis ühendasid 39% talupoegade majandeist.

Parema ülevaate kollektiviseerimise töö kohta annab alljärgnev tabel.

Kuupäev	Kolhooride arv (tuhandetes)		Ühendatud ma- jandite arv		Kollek- tiiviseerimise protsent
	Üldine arv	juurdeta- selt arvuga võrreldes	Üldine arv	juurdeta- selt arvuga võrreldes	
juuli 1927.a...	14,8	-	194,7	-	0,8
juuli 1928.a...	33,3	18,5	416,7	222,0	1,7
juuli 1929.a...	57,0	23,7	1009,7	591,0	3,9
oktoober 1929.a...	67,4	10,4	1919,4	911,7	4,6

Näeme, et 1927. a. juulist 1929. a. juulini see on kahe aasta jooksul kolhooride arv suurenes peaaegu neli korda. Majandite arv nendes suurenes rohkem kui viis korda, kuid kollektiviseerimise protsents kasvab 0,8-st kuni 3,9-ni. Selge, et nende kolhooride tegevus viis rajooni massilise kollektiviseerimise teele. Nende tugipunkti-
de erilise jõud massilises kollektiviseeri-

mises seisnes selles, et nad tekkisid mitte stihhiliselt, mitte isoleeritult teineteisest, vaid hufitanid endast ettevõtete kompleksi ühtset küli ja olid partei poolt suunatud ühisele eesmärgile - põllumajanduse sotsialistlikule ümberhufundamisele.

Samade 15,5 000 kolhooride uurimine 1. juulist 1928.a. kuni 1. juulini 1929.a. näitab, et ühe aastaga keskmiselt ühele kolhoosile tuleb mitte vähem kui kolm uut talupoegade majandit. Kui see tulemus laiendada kõigi 33,3 000 kolhoosidele, arvates 1. juulist 1928.a. siis võib lugeda, et aasta jooksul astus olemasolevate kolhooridene peaaegu 100 000 talupoegade majandit.

1929.a. keskel oli mitmetäielike andmete põhjal Nõukogude Liidus 332 täielikult kollektiviseeritud küla, kus kõik kehvikud ja keskmikud olid astunud kolhoosi. Oblastite järgi võib lähemalt määrata, et Kesk-Võlga krais 37 külas oli teostatud kollektivisee-

rimine täielikult ja 14. külast oli kollek-
tiiviseeritud enam kui pool. Alam-Võlga
krais oli vastavalt kollektiiviseeritud 41
ja 20 küla, Põhja-Kaukaasias 9, ja 7 küla.¹

Üldse oli 1929. a. teiseks pooleks, massi-
lise kollektiiviseerimise momendil, 39500
kollektiivmajapidamist.²

„Mis on uut praeguses kolhoosi-
liikumises? Uus ja oluline praeguses
kolhoosiliikumises on see, et talupojad
ei lähe kolhoosidesse enam ühikute
gruppidega, nagu see toimus varem, vaid
lähevad terve küladena, valdadena,
rajoonidena, isegi ringkondadena. Ja
mida see tähendab? See tähendab,
et kolhoosidesse on hakatud astuma
keskmik. Selles on põllumajanduse are-
nemises toimunud põhjaliku murran-
gu alus, selle murrangu, mis on
nõukogude võime tähtsaimaks saa-
vutuseks möödunud aastal.“³

¹ Илпаневников, С., стр. 48

² Самар, стр. 42

³ Сталин, Ж. В., Теорет., 12. к., стр. 128-129

Erakordselt suurt abi töötavatele talupoegadele uute kaadrite loomisel osustanud töölisel, kes saatsid oma esindajaid maale selgitustööd tegema. Nad oskavad siiski läheneda töötavatele talupoegadele, selgitades kolhoosikorra eeliseid. 25 000 töölist aitasid talupoegadel kollektiviseerimise kõige raskemal perioodil ümber kujundada kõige rügavamad alused talupoegade elus. Partei XV ja XVI kongressi vahelisel ajavahemikul võtsid ligi 100 000 töölist osa külvijätku- ja viljavaruuskampaniast.¹

Samuti tegid suurt tööd kaadrite ettevalmistamisel kohalikes parteiorganisatsioonid. Näiteks Kesk-Võlga krais partei otustas läbi viia agrokolhoosliku kampania ja seadis ülesandeks haara haarata 1600 000 inimest, nende hulgas 30% naisi; eesmärgiks oli nelja kuu jooksul ette valmistada lühiajalistel kurnustel 400 000 põllu-

1

haridajad, 300 000 loomapidajat ja 100 000 töölisi selleks, et tagada kolhoositöökandangu tõusu. Kursuste läbiviimiseks oli partei poolt suunatud rajoonidene 50 juhtivat töötajat, 90 propagandagruppi, 200 agronomi ja vanemate kursuste üliõpilasi põllumajanduse kõrgematest õppeasutustest. Peale selle tegutses erinevate kursuste võrk, mis valmistasid plaanipäraselt ette kolhoosikaadrite. Nendest kursustest võttis osa kevadiseks külvikampaaniaks 221 123 inimest 102 955 asemel riikliku plaani järgi. Nende hulgas oli: kolhoosimehi - 50 373, traktoriste - 42 423, arveametnikke - 42 760, agronome - 1 646, insenere - 1 970, ühikute majandusharude juhtijaid - 27 574, kvalifitseeritud töölisi (lukkseppi, kütjaid j.t.) 43 540, kultuuritegelasi - 8 887.

Sel teel lahendati massilise kollektiiviseerimise perioodil kaadrite küsimus maal.

Muutusi toimus ka kollektiivmajandite vormide alal. Teatavasti on kolm kolhoori vormi: ühise maaharimise ühing, põllumajanduslik artell ja põllumajanduslik kommune.

Ühise maaharimise ühing on kõige lihtsam talupoegade ühendus, milles on ühiskondlikuks muudetud ainult töö ja maa kasutamine. Tootmisvahendid jäävad ühise maaharimise ühingu talupoegade eramandiks, ühiselt kasutatakse neid vaid põllutööde ajal. Seega on ühise maaharimise ühingud sotsialistliku töö enalgseks vormiks. Kõrgemaks vormiks ja üldse põhiliseks vormiks kolhooride iluerehitustöös on põllumajanduslik artell, milles on ühiskondlustatud põhilised tootmisvahendid, maa kasutamine ja töö.

Põllumajanduslikus kommuneis on ühiskondlustatud peale töö ja maa kasutamise tootmisvahendid täielikult ning ka elutarbed, kusjuures talupojad ei oma isiklikku abimajandit.¹

¹ Basjuk, T. L., Kollektiivne põllumajanduse organiseerimine, lk 24-28

Kuni massilise kollektiiviseerimise perioodini töötas suurem osa kolhoose ühise maaharimise ühistu põhikirja alusel. Nii oli 1929. a. põllumajanduslikke kommune Nõukogude Liidus 6,2%, artelle 33,6% ja ühise maaharimise ühistuid 60,2% üldisest kollektiivsete majandite arvust.¹

Üldise kollektiiviseerimise teostamine tingis ülemineku artellivormile kui kõige kohasemale. Ühtse maaharimise ühistu kui kolhoosi kõige primitiivsem vorm ei rahuldanud enam kollektiiviseerimisliikumise tõusust tulenevaid uusi ülesandeid ega taganud talumajapidamiste põhjalikku ümberkavast. Seoses sellega muutus artellivorm kõige põhilisemaks, nii et 1933. aastaks oli kolhoosidest kommuni põhikirjal ainult 2,1% ja ühtse maaharimisühistu põhikirjal 2,8% (viimased peamiselt mahajäänud ränd- ja poolränd-rajoonides).²

¹ Zaltsman, L. M., *Sotsialistlike põllumajanduslike ettevõtete organiseerimine*, lk. 24

² Samas, lk. 25

Talurahva massiline üleminek kollektiiviseerimisele ei toimunud mitte rahulikult, vaid ägedas võitluses kulakluse kui klasi vastu. Pöörde teostamine tootmises maal ei tähendanud mitte ainult väike ja kesktalupoegade ühendamist kolhoosidesse, vaid ka kulakliku tootmise likvideerimist. Kulakluse vastu tuli võtta taritusele abinõusid, kes avaldasid ägedat vastupanu kollektiiviseerimisliikumisele. Nõukogude valitus rakendas kulakute suhtes kriminaalkodeksi 107-ndat paragrahvi, mille alusel konfiskeeriti kulakute viljalejääk jühul, kui nad keeldusid seda müümast riigile. Lühikutele anti aga samal ajal rida soodustusi. Nii said nad 25% kulakutelt konfiskeeritud viljast endale.

Kuni 1929.aastani teostas Nõukogude valitus kulakluse piiramise poliitikat. Kulakud olid maksustatud kõrgemini, nendelt nõuti vilja müümist riigile kindlaksmääratud hindadega. Kulakluse maa kasutamine oli piira-

tud readusega. See poliitika oli sellal vajalik, sest seni oli kulaklus etendanud põllumajanduses küllaltki määravat osa. Nii tootid kulakud veel 1927.a. üle 600 miljoni punda vilja ja turustasid sellest väljaspool küla umbes 130 miljoni punda, kolhoosid ja sarhoosid aga andsid ainult 35 punda müügi-vilja.¹

Selge, et sel ajal ei saanud partei teatada kulakluse kui klassi likvideerimise poliitikat.

„See oli kulakluse piiramise, mitte aga likvideerimise poliitika. See oli tarvilik, kuni teatava ajani, niikaua kui kolhoosid ja sarhoosid olid alles nõrgad ega suutnud kulaklikku viljatootmist arendada oma toodanguga.“²

Selle poliitika eesmärgiks oli takistada kulakluse kasvu ja neid vähehaaval välja tõrjuda. See eesmärk saavutati, kuid kulaklus kui klass eksisteeris endiselt ja õõnestas sotsialismi ülesehitat.

¹ Stalin, J. V. Teosed, 12. k., lk. 162

² V. L. (C) P ajalugu. Lühikursus., lk. 275

mist maal.

Oli vajalik anda kulaklusele täpplik hoop. 1929-ndaks aastaks olid juba võimalused selleks olemas.

Kolhoosid ja sovhoosid tootid sellal juba 400 miljonit puuda vilja, millest 130 miljoni puuda oli müügil. ¹

Seeja oli loodud majanduslik alus kulakluse kui klassi likvideerimisele. Seejuures tugines partei plaanipärase ja proportionaalse arenguseadusele meie rahvamajanduses. Ainult massiline kollektiviseerimine kindlustas proportsioonid, mis olid hädavajalikud eduka sotsialistliku majandussüsteemi arenguks.

Klassijõudude paigutus maa majanduses ja materiaalse baasi olemasolu, mis kindlustas võimaluse arendada kulaklik leivatootmine sovhooside ja kolhooside tootmisega ja määras võimaluse kulakluse piiramise poliitikalte minna kulakluse kui klassi likvideerimise poliitikalte massiline kollektivi-

¹ Stalin, J. V., Teosed, 12. v., lk. 163

seerimise baasil.

Formuleering kulakluse kui klassi likvideerimise massilise kollektiviseerimise baasil, mitte ainult ei näita tingimusi, vaid annab ka võtme tempode ja tähtaegade püstitamiseks kulakluse likvideerimisel. Ta näitab selgelt, et ainult siis, kui kolhoosiliikumine meie maal toimis massilise kollektiviseerimise tarbemele, võis teostada kulakluse likvideerimise. Massilise kollektiviseerimise teostamise tempo määras kulakute kui klassi likvideerimise käigu rajoonide kaupa. Oleks vale arvata kulakluse likvideerimist kui puht riigivõimu administratiivset ettevõtet - kulakluse kui klassi likvideerimine algas kohtadel juba massilise kollektiviseerimise laiendamisega, algas töötava talurakva enda initsiatiivil.

Lõpuks, formuleering kulakluse kui klassi likvideerimine massilise kollektiviseerimise baasil sisaldab endas kulakluse likvideerimise meetodi, kapitalistlike tootmis-

suhete likvideerimise. Lõlge arvukam
 ekspluataatorlik klass - rohkem kui
 miljon majandit - kulaklus oli seotud
 arvukate üksikmajanduslike niitidega teis-
 te talupoegade kihtidega, hoidis ma-
 teriaales sõltuvuses tunduva osa kehv-
 kute ja keskmikest. Massiline kollektiivi-
 seerimine ja kulakluse likvideerimine
 tähistas uute, sotsialistlike suhete loo-
 mist ja vanade kapitalistlike suhete
 likvideerimist. Selline muudatus kutsus
 esile terava vastupanu kulakluse poolt.
 On selge, et administratiivses korras,
 ilma otse ja aktiivse kehvikute- ja
 keskmike massi toetuseta, likvideerida
 sellist klassi ei saa. Et lahendada
 seda ülesannet, oli hädavajalik iso-
 leerida kulaklus, organiseerides kehv-
 kuid ja keskmikke kulakluse vastu
 sotsialismi eest.

Praeguse kolhoosiliikumise iseloomu-
 lihaks jooneks on see, et kolhoosidesse
 astuvad mitte ainult üksikud kehv-
 kute grupid, nagu see oli varem, vaid

kolhooridene on hakanud astuma massilisele hestvikile. See tähendab, et kolhooriliikumine on muutunud töötavate talupoegade üksikute gruppide ja kihtide liikumisest talurahva miljoniliste põhihulkade liikumiseks. Sellega meelde tulebki seletada seda kolossaalse tähtsusega fakti, et kolhooriliikumine, omandanud võimsa, järjest kasvava kulaklusevastase lahvini iseloomu, pühib oma teelt kulaku vastupanu, purustab kulaklust ja rajab teed laialdseks sotsialistlikuks ülesehitustööks külas.¹

Veel enne kulakluse likvideerimise poliitika väljakuulutamist talupoegade massid rajoonides, astudes esimestena massilise kollektiviseerimise teele, alustasid võtlust kulakute vastu ja praktiliselt lahendasid selle küsimuse.

Partei ja nõukogude valitus, ilmutades eesindlike rajoonide kogemusi massilises kollektiviseerimises, aitavad talupoegadel lahendada seda küsi-

must püstitades loorungi kulakluse kui
klassi likvideerimisest.

Kulakluse kui viimase ekspluataator-
liku klassi hävitamine pidi tagama
laialdased arenguvõimalused sotsia-
listlikule põllumajandusele, võimalda-
ma takistuseeta talupoegadel ülemineku
sotsialismi.

2. Kollektiviseerimise lõpuleviimine maa erirajoonide kaupa.

Ajaloolise tähtsusega oli ÜK(Ü)P
Keskkomitee otsus 5. I 1930. aastal
„Kollektiviseerimise tempod ja riigi
abist kolhooside ülesehitustöö.“

Määrates kindlaks kolhooside üles-
ehitustöö edasise programmi andis
ÜK(Ü)P Keskkomitee kõikidele partei-
organisatsioonidele lähendada kolm
eilesannet: „1) Arvestades erinevaid tingi-
musi ja mitte ühesugust ettevalmistust
kollektiviseerimises ÜK(Ü)P Keskkomitee
püstitas erinevad tempod kollektiviseeri-
mise läbiviimiseks NSV Liidu erinevates
rajoonides.“

2) Selles otsuses anti ülitähtis juhend,
et praegusel etapil on kolhoosilükkumise

peavormiks põllumajanduslik artell.
 3) ÜK(6)P Keskomitee nõudis partei-organisatsioonidelt otustavat võitlust parempoolete oportunistide katsete vastu, pidurdada kolhoosiliikumist reetliku, et on mittekuüllaldaselt traktoreid.¹

Kulakluse kui klasi likvideerimise poliitika on samuti kinnitatud ÜK(6)P ülalmainitud ajaloosises otsuses 5. I 1930.a.

"Kollektiviseerimise tempost ja riigi abist kolhooside ülesehitustöös." Selles resolutsioonis Keskomitee: 1) konstateeris talupoegade massilist pöördumist kolhooside poole ja võimalust ületada kolhooside organiseerimise viie aasta plaani 1930. aasta kevadel;

2) konstateeris materiaalse ja muude tingimuste olemasolu, mis on tariilikud kulakliku tootmise arendamiseks kolhoosliku tootmisega, ning seoses sellega kuulutas välja vajaduse minna kulakluse piiramise poliitikalt üle kulakluse kui klasi likvideerimise

¹ ЦК ЦС С. резервизмах и резервизмах ссылок колхознически и трестовых ЦК, 2. II, стр. 665

poliitikal;

3) andis perspektiivi selle kohta, et juba 1930. aasta kevadel kollektiivne haritud külvipind ületab tunduvalt 30 miljonit hektaari;

4) jaotas NSV Liidu kolmeks piirkonnade rühmaks, määrates igale neist kindlaks ligikaudsed tähtajad, mille jooksul tuleb kollektiviseerimine pehijoontes lõpule viia...

6) määras kindlaks, et artellivorm on praegusel momendil kolhoosilükkumises kolhoosisüsteemi pehilineks lülis...¹

Peale selle suurendati finantsabi ja hoiatati võimalike liialduste eest kolhoosilükkumises.

Esimese rühma arvati kõige tähtsamad teraviljajarajoonid, mis olid kollektiviseerimiseks kõige rohkem ette valmistatud, kus oli rohkem traktoreid, rohkem sahoore, rohkem kogemusi kulakluse vastu võitlemises möödunud viljavaruühiskampaaniate ajal.

¹

Stalin, J.V., Teosed, 12. k., lk. 277-278

Need olid Põhja-Kaukaasia (Kubani, Doni-ja Terekimaa), Volga kesk-ja alam-
jooksu alad. Keskkomitee pani ette selles
teraviljarajoonide rühmas kollektiiviseeri-
mine põhiliselt lõpule viia 1931.a. kevadel.

Teine teraviljarajoonide rühm, kuhu
kuulusid Ukraina, Kesk-mustma-
maa piirkond, Siber, Uural, Kasahstan
ja teised teraviljarajoonid, võis kollek-
tiiviseerimise põhiliselt lõpule viia 1932.a.
kevadel.

Ülejäänud oblastid, kraid ja vaba-
riigid (Moskva oblast, Taga-Kaukaasia,
Kesk-Asia vabariigid jne.) võisid kollek-
tiiviseerimise tähtaegu pikendada ku-
mi viisaastaku lõpuni, s. o. 1933. a.¹

Sellest põhimõttest oli partei
ja nõukogude valitus lähtunud
kollektiiviseerimise algusest peale.

Ülevaate sellest, millised erinevused
olid kollektiiviseerimisel rajoonide kau-
pa annab alljärgnev tabel.

¹ Stalin, J. V., Teosed, 12. k., lk. 202

Majandite kollektiviseerimise protsent.

Rajoonid	1. juuni 1927.a.	juuni 1928.a.	juuni 1929.a.	oktoober 1929.a.
Põhja-Kaukaasia krai	1,6	5,2	9,3	19,0
Alam-Võlga krai	1,6	2,1	5,9	18,3
Ukraina (stepp)...	1,6	3,8	8,6	16,0
Uurali oblast...	0,5	1,6	5,2	10,0
Sibiri krai...	0,7	1,7	4,5	6,7
Tsentraal munt- mulla oblast...	0,6	1,3	9,2	5,9
Välge-Vene NSU...	0,6	0,7	1,4	3,6
Taga-Kaukaasia Föderatiivsed sotsialistlikud vabariigid...	0,2	1,0	2,6	4,4
Uzbeki NSU } Tadžiki NSU }	0,8	1,2	2,6 1,9	3,5 2,0
Moskva oblast...	0,5	0,7	1,8	3,3

Need erinevused nimetatud kraide ja oblastite vahel on täiesti reaalparaamad. Põhiprobleemiks põllumajanduses oli teraviljaprobleem, sest sellest sõltus näiteks tehniliste ja teiste kultuuride kasvatamine, karjamajanduse arendamine jne.

Lüna aja peamiseks teraviljarajoonideks olid Põhja-Laukaania, Alam-Volga ja teised kraid ja oblastid, siis oli partei ja Nõukogude valitsuse peatahelepanu suunatud nendele.

Traktorid, masinad, krediidid suunati eelkõige Põhja-Laukaania ja Volga aladele. Seepärast on loomulik, et viljakas Põhja-Laukaania krais oli 1929.a. kollektiviseeritud 19% majandusest, väikeviljakas Moskva oblastis aga ainult 33%. Järelikult neis rajoonides oli rutem ja põhjalikumalt ette valmistatud kõik eeldused masinireh kollektiviseerimiseks.

Tähtsaks momendiks süngjures oli kolhooside tehniline baasi kindlustamine.

Näiteks riikliku plaani järgi 159. mainatraktorijaamast, mis olid loodud 1930.a. kevadise hampaania ajal, oli 136 mainatraktorijaama määratud esmajoones teraviljarajoonidesse. Tervitades töölisi, tehnikuid, spetsialiste ja kogu mainatraktorijaamade juhtivat koosseisu 1931.a. külviplaani ennetähtaegse täitmise puhul J. V. Stalin kirjutas: „Tervitam võidet puhul, reltsimehed!

Möödunud aastal külvati mainatraktorijaamade poolt kolhoosipõlde umbes 2 miljoni hektaari ulatuses. Tänavu üle 18 miljoni hektaari. Möödunud aastal teenindasid mainatraktorijaamad 2347 kolhoosi. Tänavu 46514 kolhoosi. Selline on tee-hark-adra juurest traktorini - mille on läbi käinud meie maa põllumajandus. Lasteavad kõik, et Nõukogude Liidu tööliklas viib kindlalt ja veendumult edasi oma liitlaste, töötava talurahva tehnilise ümbervarustamise üritust.¹”

¹ Stalin, J. V., Teosed, 13. v., lk. 47

Et teostada grandiooset organisatsioonilist-majanduslikku ja tehnilisi ümberkorraldusi põllumajanduses oli tarvis uusi finantsilisi ressursse. Nõukogude riik tuli ka siin vastu talupoegadele. Esimese viisaastaku jooksul finantseeriti ainult planeeritud ettevõtetes - masina-tractorijaamades ja kolhoosides 4,7 miljardit rubla, mit 3,2 miljardit kolhoosidele ja 1,5 miljardit masina-tractorijaamadele. Siia tuleb veel lisada tehaste ehitamine, mis teenindavad põllumajandust.

Näiteks Rostovi põllumajanduslike masinatehase ehitamiseks oli kulutatud 298 miljonit rubla, Stalingradi traktoritehase ehitamiseks - 125 miljonit rubla, sellest 35 miljonit rubla kullas; Har-kovi traktoritehase ehitamiseks - 121 miljonit rubla, neist 19 miljonit rubla kullas jne.¹

Ainult Nõukogude riigi materiaalne abi võimaldas talupoegadel üle minna

¹ Краев, М. А., стр. 396

kaasaja mainatehnikale.

Esimestena teostand ka esirindlikud rajoonid kulakluse kui klassi likvideerimise.

ÜK(б)Р Keskkomitee juunipoleenum 1931. a märkis, et „teostatakse kulakluse kui klassi likvideerimine NSV Liidus teravilja ja toorainete rajoonides.“¹

Teistes rajoonides kulakluse likvideerimine teostus hiljem ja viidi lõpule massilise kollektiveerimisega võiduga.

1933. a. jaanuariks, kui kolhoosides oli juba ligi 65% talupoegade majandit, kulaklus kui klass oli juba purustatud, kuigi mitte täielikult surmaku löödud.

Kõik see - nii kaadrütega kui tehnikaga varustamine, kulakluse likvideerimine, tingis kollektiveerimise tormilise tõusu.

Kolhoosi astunud talumajandite arv kasvab iga kuuga, nagu näitab allpool toodud tabel.

1

УК(б)Р в резолюциях и решениях съездов конференций и пленумов ЦК, т. II, стр. 638

Talunajandite kollektiviseerimise
dünaamika 1931. a. esimesel poolel. ¹

1931. a.	Astus kolhooride esse majandid tuhandid.	Kollektiviseerimise protsent.
1 jaanuar.....	6 577,3	26,1
1 veebruar.....	7 211,7	29,1
1 märts.....	8 832,5	35,3
1 aprill.....	10 494,0	42,0
1 mai.....	12 024,6	48,0
1 juuni.....	13 031,8	52,3

Kollektiviseerimise teostamine
aga ei toimunud ilma raskusteta ega
eksimusteta, vaid reorganiseerimise vii-
mestel kuudel, peamiselt 1930. a. veebruaris,
märtsis kolhoosilükumisel tuli üle

¹ Абрамов, Б., Партия большевиков-организатор
борьбы за ликвидацию кулацтва
ва как класса, стр. 111

elada toiseid hatumusi, ületada ootamatuid raskusi, mis tekkinud seoses põhiliste vigadega, tehtud nõukogude ja partei juhtide poolt reas oblastites ja rajoonides.

Kolhoosiliikumise edusammud osutuvad ootamatuks reale kohalikele juhtidele, tekitavad neis peapööratust ja tõid neid järeldusele, et kollektiviseerimist on võimalik teostada dekreetide ja käskudega. Astudes teele, mis on vastuolus objektivsete majandusseadustega, nad tegid jämedaid vigu kolhooside ülesehitustöös, rikkunud kollektiviseerimise põhilisi aluseid. Nende vigade juur seisib ebasõiges suhtumises keskmikku. Rikuti kollektiviseerimise vabatahtlikkuse printsiipi. juhtivad töötajad unustavad, et vabatahtlikkuse printsiip osutub tingimata vajalikuks tingimuseks kollektiviseerimise teostamisel, et ta omab objektivset majanduslikku alust.

„Leninism õpetab, et talupoegi tuleb

juhtida kollektiivse majapidamise teele
 vabatahtlikkuse korras, veenmise abil
 inishondliku, kollektiivse majapidamise
 paremustes võrreldes üksikmajapidamisega.
 Leninism õpetab, et talupoegi saab
 kollektiivse majapidamise paremustes
 veenda ainult sel juhul, kui neile
 näidatakse ja toetatakse tegelikult,
 kogemuste rajal, et kolhoos on kasuli-
 kum üksikmajapidamisest, et kolhoos
 võimaldab talupojal, kehv- ja kesktalupojal,
 puudustest ja viletsusest välja pääseda.
 Leninism õpetab, et ilma nende tingi-
 musteta kolhoosid ei saa olla kindlad.
 Leninism õpetab, et iga katse kollektiiv-
 majapidamist jõuga peale sundida, iga
 katse rajada kolhoose sunniviisil võib
 anda ainult negatiivseid tulemusi, võib
 talupoegi kollektiviseerimisliikumisest
 ainult eemale tõugata. "1

Rida kohalikke juhtivaid töötajaid
 selle asemel, et teostada suurt ja
 kestvat organisatsioonilis-majanduslikku

ja poliitilist tööd ja lema tugevaid kolhoose kehvikute-kehvmike massi vabatahtlike otsuste alusel, otsustasid teostada kollektiviseerimist ike-kake kuu jooksul, tarvitades survevahendeid töötavate talupoegade suhtes, mõnedel juhtudel pidades kehvmikke kulahuteks ja võttes neilt ära valimisõiguse. Pihuti samuti diferentseeritud lähenemise printsiipi maa erinevatele rajoonidele, mille põhjal tuli ette valmistada kollektiviseerimist igas konkreetses rajoonis NSV Liidus. Vastavalt arengutingimustele tsentraal-mustrulla töölined otsustasid lõpetada kollektiviseerimise poole aasta jooksul, samal ajal kui parteri määras sellele rajoonile kollektiviseerimise aja mitte vähem kui kaks aastat. Moskva oblastis töölined otsustasid lõpetada kollektiviseerimise mõne kuuga, kuigi neil oli määratud tähtaeg mitte vähem kui kolm aastat.

Turkmeenia põllutöölined otsustasid järele jõuda esirindlikele rajoonidele

ja tahtsid nelja aasta asemel lõpetada kollektiiviseerimise liikihese ajaga.

Majanduslik avantüür, uprakus, viidid partei näpunäidete rikkumisele, mis hoiatand eraldumast massidest.

„On rikutud leninlikku printsiipi; et üleküppamine liikumise lõpulejõudmata vormist kolhooside arutamisel on lubamatu. On rikutud masside arenemisest, mitte dekreetida masside liikumist, mitte eralduda massidest, vaid liikuda koos massidega ja viia neid edasi; juhtides neid meie loosungite juurde ja kõlkustades neil omaenese kogemuste kaudu veenduda meie loosungite õiguses. Neist Lenini õpetustest lähtudes tunnistas Keskomitee oma tuntud määruses „Kollektiiviseerimise tempot“ (vt. „Pravda“ 6. jaanuarist 1930.a.), et a) kollektiiviseerimisliikumise peavormiks härsaleval momeendil on põllumajanduslik artell, et b) reetottu on vaja välja töötada põllumajandusliku artelli kui kollektiiviseerimisliikumise peavormi tüüpõhikiri;

et c) meie praktilises töös ei tohi lubada kollektiviseerimisliikumise „dekreteerimist ülaltpoolt ega „kollektiviseerimismängu.“ See tähendab, et praegu me peame hoidma hurssi mitte kommunistide, vaid põllumajanduslikule artellile kui kolhooside organiseerimise peavormile, et ei tohi lubada hüppamist üle põllumajandusliku artelli kommunistidele, et talupoegade massilist liikumist kolhooside poole ei tohi arendada kolhooside „dekreteerimisega“, „kolhoosimänguga.“

Põllumajanduslike artellide moodustamise asemele, nagu sellal nõudis kommunistlik partei; hakkasid inimesed kohalikud juhid inimeskonnastama väikekarja, linde, aiamaid, elumaju jne. Kohati hakkati looma „gigantseid“ kolhoose, mis haarasid terveid rajooni, haarates mõnikord kümneid arulaid ja külanid.

Kõigi nende vigade tulemustena tekkisid paberlikud, hufutletavad kolhoosid, mis eksisteerisid ainult resolutsioonides.

Töölise ja talupoegade liit peab orutu-
ma tööliklassi juhtimisel proletariaadi
diktatuuri kõrgemaks printsipiiks. Kollek-
tiiviseerimine peab tugandama seda liitu.

Kolhoosiliikumises tehtud suured vead
viisid aga selleni, et töölise ja talupo-
gade liidu kindlustamise asemel, mis oli
mõeldud kapitalistlike elementide likvi-
deerimiseks maal, tekkis selle liidu nõrgen-
damise ja keskmise lahtilöömise hädadoht.

Kõik see tugendas kulakluse positsiooni
nõukogude võimu vastu, tugendas parem-
poolsete restaureerijate võitlust kommu-
nistliku partei ja tema juhtide vastu.

Partei võttis kiirelt ja otsustavalt
tarvitusele abinõud moonutuste likvi-
deerimiseks kolhooside ülesehitustöös.

Keskomitee võttis vastu rea otsuseid,
mis olid suunatud tehtud vigade
likvideerimiseks kolhoosiliikumises. VIK/C/P
Keskomitee otsusel avaldati J. V. Stalini
artikkel „Peapööritus edusammudest“
ja „Vastus reitimeestele kolhoosni-
hutele“, milles avati ja selgitati kõik

vigade juured ja alused.

Artikkelis „Peapööritus edusammudest“ näitas J. V. Stalin, et kolhoosilükkumise põhilülilis on põllumajanduslik artell, milles kuuluvad ühistamiseks ainult põhilised tootmisvahendid, nagu töö, maakarutamine, masinad ja põllumajanduslik inventar, tööloomad ning majanduslikud ehitised ega ühista üümaid, eluhooneid, sa piimakarja, väikeloomi, kodulinde jne., mis jäävad kolhoosniku isiklikuks karutamiseks. J. V. Stalin rõhutas, et talupoega - kolhoosnikut ei tohi ärritada eluhoonete, kogu piimakarja, kogu väikekarja ja kodulindude „ühistamisega.“ - selline poliitika on meeltmööda ja kahulik ainult kolhoosikorra vaenlastele. J. V. Stalin rõhutas, et eriti tähtis on kollektiiviseerimise vabatahtlikkuse põhimõte ja kolhooside organiseerimise tempo ja meetodite mitmekesisuse arvestamine.

„See artikkel aitab parteiorganisatsioonidel oma vigu parandada ning andis

höhe tugevama hoobi nõukogude võimu
vaenlastele, kes lootsid, et neil õnnestub
moonutuste pinnal talurahvast ärsita-
da nõukogude võimu vastu. Talu-
rahva laialdased hulgad veendusid, et
bolshevik partei joonel pole midagi ühist
kohtadel toimunud töplarlike „pahem-
poobete“ moonutustega. Artikkel rahus-
tas talurahvakulki.¹

15. märtsil 1930. a. ilmus ÜK(b)P
Keskkomitee avaldusel otsus „Võitlust
partei joone moonutamiste vastu kol-
hoovilikumises“, milles nõuti tehtud vi-
gade viintamatut likvideerimist.

Mainitud otsus ja J. V. Stalini artikkel
levisid kiiresti üle kogu maa ja teki-
tasid talupoegade hulgas suurt hu-
vi. Kümared pöördusid J. V. Stalini poole
küsimuste ja arupärimistega. Vastuseks
neile ilmus J. V. Stalini teine artikkel
„Vastus reitimeestele kolhoosnikutele.“
Selles näitas J. V. Stalin, et kollektiivi-
reerimises tehtud vigade alus on

¹ ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus, lk. 280

ebaõiges suhtumises keskmikku, selgita-
des, et kolhoosiliikumise peamineks vormiks
peab sel ajajärgul olema põllumajan-
duslik artell.

J. V. Stalini artiklid „Peapõlvitus edu-
sammudest“ ja „Vastus seltsimeestele kol-
hoosnikutele“ aitavad lihvideerida massi-
lises kollektiiviseerimises sinenud vead,
andsid purustava löögi nõukogude või-
mu vaenlastele.

Moositamise faktides, mis olid tehtud
kollektiiviseerimises, halvustavas suhtumi-
ses kohalikesse elanikesse, kirikute ja koha-
like turgude sulgemises nägi partei
peamist abi klassivaenlastele.¹

Nagu näitavad hiljem kohtulikud
protsebid trotskistide- zinoofevlaste ja
bukhaarinlaste bandede üle, karuta-
sid nad moosituse kolhoosiliikumises,
kui üht halvustamise vormi, et esile
kutsuda rahulolematust talupoegade
hulgas partei liini vastu, provotseeri-
da rahutust ja talupoegade ülestõuse

¹ ЖПСС в деревнях и поселках дерев, колхозников и крестьян УЗ, 1-й стр. 549

nõukogude võimule vastu, et hävitada kolhooside üleshitustöö, kehtestada meie maal kapitalistlik hord. Need moonutused pidurdavad mõneks ajaks kolhoosiliikumise arengut.

Lüüdi kommunistliku partei juhtimisel lühikese ajaga ületati kõik raskused, mis olid tekkinud partei liini hakustamise ja moonutamisega kolhoosiliikumises. Seda võib näha järgmistest andmetest. 1929.a. oktoobris olid kolhoosidesse ühinenud 7,6% kõigist talupoegade majandest. 1930.a. 20. jaanuariks kollektiviseerimine ulatus 21%. Alanud moonutused viisid selleni, et 10. III 1930.a. see on ike kees ja kakskümne päevaga kollektiviseerimise protsent tõusis 58%. 1930.a. rea hunde jooksul oli teostatud muuri töid kolhoosiliikumise kindlustamiseks.¹

Kolhoosiliikumine tugevnes näidatud perioodil tähelepanuväärselt.

Jäid tõelised kolhoosid, mis olid far-

¹ Краев, М. А., стр. 415

meeritud põllumajanduslike artellide
näol.

1930. a. septembris oli kolhoosides 21%
talupoegade majandest. Sügisel algas uus
kolhoosilikumise tõus, teostades kommunistliku
partei poolt välja töötatud plaani kollektiivi-
seerimises. Kollektiviseerimise käik on näha
järgnevast tabelist.

Talupoegade majandite kollektiviseerimise
protsent juunist-juulini vastaval aastal.¹

Rajoonid	1928.a.	1929.a.	1930.a.	1931.a.	1932.a.	1933.a.	1934.a.
Nõva	1,7	3,9	23,6	52,7	61,5	65,6	71,4
Võõksu	1,6	3,7	20,3	50,9	59,3	65,5	71,6
Nende külge							
Põhja-Kaukaasia	5,2	7,3	58,1	73,2	70,7	77,4	81,8
Freunsiel must- mulla oblast	1,4	3,2	15,8	55,1	65,3	66,9	71,6
Moskva oblast	0,7	1,8	7,2	36,4	48,0	63,7	76,0
Ukraina NSV	2,5	5,6	38,2	64,7	69,0	72,7	78,3
Valge-Vene NSV	0,7	1,4	11,5	38,0	47,8	48,8	55,3
Tsuga-Kaukaasia föderatiivsed retsiivistlikud vabariigid	1,0	2,6	15,0	36,3	41,6	45,2	44,7
Uzbeki NSV	1,2	2,6	27,1	64,8	81,7	77,6	78,5
Turkmeeni NSV	0,5	2,7	22,8	53,1	73,0	72,0	75,4
Tadžiki NSV	-	1,9	13,3	27,6	41,9	45,2	51,6
Kasahhi NSV	1,8	5,3	28,5	53,8	73,1	67,3	85,9
Kirgiisi NSV	1,7	5,1	29,1	43,9	67,4	66,9	65,7

¹ Крaев, М. А., стр. 416

Tabel avab meie ees grandiosed muudatused, mis olid tekkimud maal reorganiseerimise perioodil. Seitsemeaastane dünaamika räägib sellest, et 1928-1934. a. läks kolhoosilühumine katkestamatult tõusu suunas. Talupoegade protsent, kes olid ühinenud kolhoosidesse kasvas aastast aastasse. Tabel näitab, et kommunistliku partei poolt vastuvõetud plaan 5. I 1930. a. oli täidetud täielikult mitte ainult maal terikuna, vaid ka rajoonides. Nagu teada, nägi plaan ette esimese viisaastaku lõpuks, see on 1933. a. lõpuks maal massilise kollektiviseerimise teostamist. Märgitud tähtaeg muutus küllaldaseks. Kui 1929. a. juulis kolhoosides oli 3,9% majanduid, siis 1933. a. suvets ühinesid kolhoosidesse 65,6% talupoegadest, kuid 1934. a. suvets - 71,4%, see tähendab, et massiline kollektiviseerimine maal oli põhiliselt teostatud. Põllumajanduses küla reorganiseerimise peamisteks aastateks arutund 1930-1932. a.

Nii kokku 1928. a. juulist 1934. a. juulini

astunud kolhoosidesse 15301,5000 talu-
poegade majandit. Nüst astunud aastate
järgi fuulis vastaval aastal: 1929.a. - 4%,
1930.a. - 33,09, 1931.a. - 46, 1932.a. - 12, 1933.a. - 2,
1934.a. - 3%.

Elu hinnitas diferentseeritud lähene-
mise hädavajalikkust ja õigsust ühri-
hute rajoonide kollektiiviseerimise tempode
määramisel.

Põhja-Laukaania, mis kufutab tabelis
toodud simese grupi rajoonid (peami-
red teraviljarajoonid) teastas põhiliselt
masilise kollektiiviseerimise juba 1931.a.
nuuks (73,2%). Selleks tähtjaks teasta-
rid täieliku kollektiiviseerimise ka
Alam-ja Kerk-Võlga, Ukraina stepi-
rajoonid. Tsentraal-mustmulla oblast,
kufutades rajoonide teis gruppi, oli
nuuks 1932.a. 65,3%, hüid 1934.a. 71,6%,
1934.a. nuuks oli teostatud täielik
kollektiiviseerimine selle grupi teistes
rajoonides: Uural, Lääne-Siber, Ukraina
metrasteid, Kazahstani teraviljarajoonid.
Täieliku kollektiiviseerimise taremele touis

kolhoosiliikumine ka peamistes puuvilla-
rajoonides - Uzbeki ja Turkmeenia Nõu-
kogude vabariikides. Moskva oblasti kollek-
tiiviseeritud majandite protsent, mis on
tabelis antud kolmanda grupina, moo-
dustas 1933.a. suveks 63,7%, kuid 1934.a.
suveks - 76%.

Sama tasemele tõusis kolhoosiliiku-
mine peaaegu kõigis rajoonides kolman-
das grupis, välja arvatud mõned rah-
vuslikud rajoonid, mitte piisavalt ette-
valmistatud tingimustega massilise
kollektiiviseerimise jaoks (Tadžiki NSV,
Taga-Kaukaasia rajoonid, Dagestan
ja teised).¹

ÜK(b)P XVI kongress oma otsuses
„Kolhoosiliikumisest ja põllumajanduse
tõstmisest“ arvestas erinevusi ja tingi-
misi rajoonides, mis omas suurt
tähtsust rajoonidele, mis ei ole
hülaldarelt ette valmistatud massi-
lise kollektiiviseerimiseks.

¹ Крaев, М. А., сmp. 416-417

Nii nagu varem, nii pöörati ka
 30-ndatel aastatel suurt tähelepanu
 kaadrite koolitamisele. Õppijate arv
 põllumajanduslikes kõrgemates õppeasu-
 tustes 1932.a. tõusis 57,5 000-le 27,3 000
 vastu 1928.a. Erilase hüruse tegid läbi-
 ainult 1932.a. 4,5 miljonit inimest. 1933.a.
 masina-traktorijaamade rüstemis, mis
 teenindavad kolhoose, töötas ligi 235 000
 traktoristi, 20,9 000 traktoristi briga-
 diri, 10,5 000 kombaineri, 86 000 remon-
 ditöölst, 21,7 000 autojuhti, 23,5 000 agro-
 nomi, 22,3 000 inseneri ja mehaanikut.
 Esimese viisaastaku jooksul omased
 spetsiaalse kesk- ja kõrgema hariduse
 53 000 organisatsioonid ja juhtijad põllu-
 majanduslikes tootmises. Peale selle
 kolhoositalurahvas nihutas ise esile
 nende aastate jooksul tuhandeid
 organisatsioone ja praktikuid tootmises.
 Et tugevdada juhtimist põlluma-
 janduses VTK(6)P 1933.a. jaanuari ot-
 sure põhjal masina-traktorijaamade

ja sovhooside juurde olid moodustatud poliitosaakonnad. 1930-1934.a. maale saadeti 23 000 kommunisti, neist masina- traktorijaama poliitosaakonna töölisi 13 000, sovhoosi poliitosaakonna tööta- jaid 5 000, maatöölisi - 3 000 ja sovhoosi- töölisi 2 000.¹

1930-1934.a. suunati põllumajanduse rohkem kui 111 000 insener- tehnilis- ja agronoomia alal töölisi.²

ÜK(b)P Keskkomitee näitas ära, et maale elama arunud nõukogudevas- tased elemendid püüavad igati laos- tada kolhoose ning nurja ajada partei ja valituse iiritusi põllumajanduse alal, karutades selleks ühe osa kol- hoosnikute ebateadlikkust. Seepärast tehti maal aruvatele kommunistidele ja kommunistlikele noortele ülesandeks or- ganiseerida kolhoosides tööline partei ja nõukogude aktiiv, võita kolhoosi- des enamus ning välja kihutada sinna pugemud nõukogudevastased elemen- did.

¹ Чекалин, М. В. Сталинский план коллективизации сельского хозяйства и борьбы партия за его осуществление, стр. 33

² Самойл, ч. 34

Mašina-traktorijaamade ja sovhooside poliitilised rakonnad kindlustand kont-
rolli kõigis töö ja elu valdkondades, mi-
hästi mašina-traktorijaamades ja sov-
hoosides enestes kui ka mašina-traktori-
jaamade poolt teenindavates kolhoosides.

Nad organiseerivad kolhoosnikute laial-
dari hulki võtluseks kolhooside ma-
jandusliku tugevdamise, kolhooside ihi-
vara säilimise ja puutumatusse ning
töödistsipliini tugevdamise eest ja kõrva-
tand kolhoositalurakva hulgas aru-
saamist ühiskondlikest ning üldriikli-
kest ülesandest.

Kollektiiviseerimise arengus oli määrava
tähtsusega esimene üleliiduline kol-
hoosnike-loometööluste kongress 1933. a. veebruaris.

Esinedes kongressil kõnega, tõi J. V. Stalin
esile erinevused, mis olid tekkinud maal,
võrreldes kolhoosieelse korraga.

„Vana korra ajal töötasid talupojad
ühnikult, erisadest päritud vanade töö-
viisidega, vanade tööriistadega, töötasid

mõnike ja kapitalistide kasuks, hulakute ja spekulantide kasuks, elades poolnäljas ja teisi rikastades.

Uue korra, kolhoosikorra ajal töötavad talupojad ihirelt, artellides, nad töötavad mitte tööriistade, traktorite ja põllutöömehhanate abil, nad töötavad endi ja oma kolhooside kasuks, davad ilma kapitalistide ja mõniketa, ilma hulakute ja spekulantideta, töötavad selleks, et päevast päeva parandada oma ainelist ja kultuurilist olukorda. Seal, vana korra ajal, on valitus kodanlik ja toetab rikkaid töötavate talupoegade vastu. Siin, uue korra, kolhoosikorra ajal on valitus tööliste ja talupoegade oma ning toetab töölii ja talupoegi kõigi igaruguste rikkaste vastu. Vana hord viib ka kapitalismile, uus hord - sotzialismile. "1

Kollektiivse töö õigel organiseerimisel omab vaieldamatult suur taktuurika põllumajandusliku artelli tiüppõhi-

1

Põllumajandusliku artelli põhikirj; lk. 8

kirj, mis töötati välja ja võeti vastu üle-
lindulisel loõktoõlõite- kolhoosnikute II
kongressil 1935.a.

Põllumajandusliku artelli põhikirjas
on kokku võetud kõik kogemused, mida
partei on kogunud võitluses kollektiivi-
seerimise eest, samuti ka kolhoosnikute
enda kogemused. Tehes kokkuvõtteid
kõigest sellest, mis oli saavutatud, voi-
sid kolhoosnikud öelda: „ Kolhooside
tee, sotsialismi tee, on töötavate talu-
põegade ainuõige tee.“¹

Seal samas fikseerisid kolhoosnikud ka
selle eesmärgi, mille poole nad alid ot-
ustanud püüda ning mille pärast nad
alid organiseerinud artellidesse.

... et kindlustada täielik võit hulakute
üle, töötava rahva kõigi ekspluateerijate
ja vaenlaste üle, kindlustada täielik
võit puuduse ja harimatuse üle, väikese
ihikmajapidamise mahajäämise üle, leua
kõrge tööviljakus ja kindlustada kol-
hoosnikuile nümoodi parem elu.“²

¹ Põllumajandusliku artelli põhikirj; lk. 8

² samas, lk. 9

Põllumajanduse põhikiri kinnitas sotsia-
listliku tootmisviisi ja selle alused, põhi-
tootmisvahendite, elus ja eluta inventar,
seeme, majapidamishooned ja abiette-
võtted, iniskonnastamine, kollektiivne töö,
plaanipärane majandamine, tulude jaot-
amine töö järgi ning juhtimise de-
mokraatlikud alused artellis. Kõik see
hindlustas kolhoosikorra edasise tõusu.

Miisil oli 1934-ndaks aastaks põllu-
majanduse kollektiiviseerimine meie maa
tähtsamates rajoonides teostatud. Põhja-
Kaukaasia, Alam ja Kesk-Võlga alade,
Ukraina ruundumine kollektiivse ruur-
majapidamise teele 1932. aastal, kollekti-
viseerimise lõpetamine tsentraal-must-
mulla oblastis, Uuralis, Lääne-Siberis,
Ukraina metsasteppides, Kazahstani te-
raviljarajoonides, Uzbeeki ja Turhmeenia
vabariikides ning Moskva oblastis 1934-ndaks
aastaks tähendas sotsialismi võitu
põllumajanduses.

Kõige viimasena teostati kollektiivi-
seerimine Baltimaadel ja Moldaavia,

kuna need maad arusid sotsialismi-
 illes ehitama teistest hiljem. Baltimaad
 del alustati kollektiviseerimist 1947.a.
 1948.a. oli näiteks Eesti NSV-s juba 400
 kolhoosi.¹

Ka Baltimaadel toimus kollektivi-
 seerimine ägedas võitluses kulaklike
 elementide vastu. 1949.a. olid siin val-
 minud tingimused üleminekuks kulakla-
 se kui klassi likvideerimise poliitika-
 le.

Meie maa tähtsamad teraviljarajoo-
 rid olid läinud sotsialistlikule arengu-
 teele. Kollektiviseerimisprotsess jätkus,
 kuid nüüd juba aeglasema tempoga,
 sest põhilise ülesande täitmisega pol-
 nud enam enam vajadust forsseeritud
 tempo järele.

Elisugune oli muutus meie põllu-
 majanduses, seda näitab ilmekalt J. V. Stalin
 oma kõnes „NSV Liidu Konstitutsiooni
 projektist,” öeldes: „Põllumajanduse
 alal on meil nüüd nõrga tehnika ja
 kulaku ülevõimuga väikeste ühik-

talumajapidamiste ookeani asemel maailma kõige suurem masinatega varustatud, uue tehnikaga relvastatud tootmine kolhooside ja sovhooside kõikehõlmava süsteemi näol."¹

¹ Stalin, J. V., Leninismi küsimusi, lk. 480

Lõppõna.

Espooltoodu põhjal näeme, et kollektiviseerimise tee kui talurahva ainuõige tee oli välja töötatud marksismi-leninismi suurte teoretikute poolt juba ammu enne seda, kui oli teostatud sotsialistlik kord meie maal.

Toetudes marksismi-leninismi klassikute teoreetilistele suuhõhtadele kollektiviseerimises, mis Nõukogude valituse ja kommunistlik partei meie talurahva sotsialistlikule arenguteele.

Kollektiviseerimist poleks saanud teostada, kui selleks poleks olemas vastavaid eeldusi. Käesoleva töö käigus nägime, et nendeks eeldusteks, mis võimaldasid üle minna maa massilisele kollektiviseerimisele, olid kõigepealt maa sotsialistlik industrialiseerimine, põllumajanduses kooperatsioonide olemasolu ja partei XV kongressil vastu võetud otsused, kulakluse ohjelda.

mine. Ainult maa sotsialistlik industrialiseerimine võis luua tingimused, mis kindlustasid maa sõltumatus ja ülemineku sotsialismile igal alal. Suur osa oli manilise kollektiviseerimise teostamisel ka põllumajanduslikel kooperatiividel. Need näitasid talupoegadele otseselt murmaapidamise eeliseid väikemajandite ees. Nendes saadi kogemusi kollektiviseerimise edasiseks organiseerimiseks. Sellepärast on loomulik, et esimesteks täielikult kollektiviseeritud rajoonideks olid need, kus oli ennem olnud rohkesti põllumajanduslikke kooperatsioone.

Tähtis osa kollektiviseerimise teostamisel oli ka xv kongressil, kus võeti vastu konkreetne plaan maa kollektiviseerimiseks. Kongressi resolutsioonides määrati ära teed selle ülesande lahendamiseks. Ajajärg pole xv kongress saanud nimetise kollektiviseerimise kongress.

Samal ajal pöörati tähelepanu

kulakluse võimu piiramisele, kulakluse isoleerimisele.

Kõik need asjaolud võimaldasid anda massilise kollektiiviseerimise teostamiseks 1929.a. saavutades põhilist murrangu sotsialistlikus ülesehitustöös.

1929.a. - nure murrangu aastal aruand talupojad massilise kollektiiviseerimise teele. See lõi tingimuse üle minna kulakluse kui klassi likvideerimise poliitikale. Kulakluse likvideerimisega maal kaasnes kulakliku agentuuri purustamine partei. Sellega hävitati kõige arvukam ekspluateerijate klass meie maal.

Suurt tähtsust omas meie maa jaotamine eri rajoonidesse kollektiiviseerimise tempo ja tingimuste seisukohalt. Tänu sellele lõpetati kollektiiviseerimine meie maa tähtsamates teraviljarajoonides juba 1931-1934.a.

Esipoal nägime ka, et kollektiiviseerimise protsess ei toimunud ilma vigade ega ehitusteta. Kuid meie partei ja nõukogude valitrus oskand

õigeaegselt vääramudele tähelepanu
 outada ja need kõrvaldada.

Põllumajanduse kollektiviseerimise tu-
 lemusena loodi meie maal ühtne
 sotsialistlik majandus, kus on ühenda-
 tud esmaklassiline sotsialistlik tööstus
 esirindliku sotsialistliku põllumajandusega. Kollektiviseerimine „... oli rüga-
 vaim revolutsiooniline pööre, hüpe ühis-
 konna vanast kvalitatiivsest olekust
 uude kvalitatiivsele olekule, mis oma
 tagajärjedelt võrdub revolutsioonilise
 pöördega 1917.a. oktoobris. Selle revo-
 lutsiooni omapärane seisus selles, et
 ta viidi läbi ülalt, rügivõimu initsia-
 tiivil, kuna alt teda otseselt toetasid
 talupoegade miljoniised hulgad, kes
 võitlesid kulakliku orjaku vastu ja
 vaba kolhoosielu eest. See revolutsioon
 lahendas ühel koobil kolm sotsialist-
 likku üleshitustöö põhiküsimust:

- a) Ta likvideeris meie maal arvuhaia
 ma ekspluateerijate klassi; kulakute
 klassi; kapitalismi restaureerimise kantsi.
- b) Ta viis meie maa kõrge arvukama

töörahvahlasi, talupoegade klassi, kapitalismi tekitava ühikmajapidamise teelt ühiskondliku, kolhoosliku, sotsialistliku majapidamise teele.

c) Ta andis nõukogude võimule sotsialistliku baasi rahvamajanduse kõrge laialdase ja eluliselt tarvilikul, kuid ka kõrge mahajäänud alal põllumajanduses.

Seejärel hävitati sisemaal kapitalismi restauratsiooni võimad allikad ja ühtlasi loodi uued, stabiilsed, tarvilikud tingimused sotsialistliku rahvamajanduse üleshitamiseks.¹

Kollektiveerimise teostamist poleks olnud võimalik läbi viia ilma tööliste abita ja talurahvahulka aktiivse toetusega. Tööliste ja talupoegade liit oli selleks jõuks, mis võis hävitada kapitalistlikud tootmisviisid ja sellega anda vaba tegevusvälja majandusmaandusele..., mille järgi tootmisviisid peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule.²

¹ ÜK(6) Põjalugu. Lühikursus, lk. 276

² Stalin, J. V., Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liides, lk. 18

Tänu partei ja valituse õigele poliitihale ning talurahva ettevõtlikkusele ning tööliisklasi kaasabile ühendasid meie kolhoosid 1937.a. 18,5 miljonit talu, mis moodustas 93 protrenti kõigist talumajandest, kolhooside teravilja-külvipindala aga moodustas 99 protrenti kogu talurahva teravilja külvipindalast. Lõuna teraviljade külvipind kolhoosides kasvab 75 miljonit 1933.a. 92 miljoni hektaarini 1938.a., vähenes ühiktaalu- nike teraviljade külvipind sel perioodil 15,7 miljoni hektaarilt 600 tuhande hektaarini, s. t. 0,6 protrenti kogu teraviljade külvipinnast. Peale selle on teada, et kolhoosideks on nüüd ühendatud 18 miljonit 700 tuhat talundit, s. t. 93,5 protrenti kõigist talunditest, kalastus- ja töönduskolhoose arvestamata.²

Kollektiiviseerimise eeskujude ja kogemusi kasutavad hiljem teised vennasvabariigid nagu Baltimaad ja Moldaavia NSV, millised aruvad sotsialismiteele hiljem. Nendes maades teostati kollektiiviseerimine suhteliselt lühikese aja-

vahemiku jooksul 1947-1949. a.

Sotsialistlik riisteen põllumajanduses sai tugeva katsumise osaliseks Suures Tamaasõjas. Fasistlikud rööv-
vallutajad tekitasid meie sotsialistliku-
le majandusele suuri kaotusi. Ras-
keter katsumustes näitas kolhoosikord
oma jõudu ja tugevust, oma eliseid
väikemajapidamiste ees. Väikesed indii-
duaalmajapidamised poleks suutnud
varustada meie armeed materiaalselt
nii, nagu tegid üda meie kollektiiv-
majandid.

Meie kolhoosipõllumajandus on täha-
päeval muutunud tehniliselt kõrge võimsamaks,
kõrge enam mekhaniseeritud põllumajanduseks kogu maailmas. Seejuures pöörab
kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus
tähelepanu igale mahajäämisele, vastu-
olule, mis hakkab tekkima põllumajanduses.
Ilmekaks näiteks sellest on NSLDP
Keskkomitee septembripleenumi otsused, kus
märgiti, et meie põllumajandus, hooli-
mata suurtest edusammudest, jääb
oma arenemistemplit mõlgu veel maha da-

nikkonna tarbimise kattu tempost tar-
 beemete järele. Nõukogu ja Nõukogude
 valitus kavandavad põllumajanduse
 järnu tõusu laiaulatusliku programmi;
 põllumajandusaaduste külluse loomise
 programmi. Nõukogu Keskkomitee septembri-
 pleenumi (1953.a.), veebruari-märtsi- ja
 juunipleenumi (1954.a.), ning jaanuari-
 pleenumi (1955.a.) otsustes on kindlaks
 määratud vajalikud ja pakilised abi-
 nõud, mis kindlustavad põllumajanduse
 kiire kattu. Tähtsamateks nendest abi-
 nõudest on kõige põllumajanduslike kul-
 tuuride viljakuse tõstmise, maa ja
 masinate täielikum ja ratsionaalsem
 kasutamine, uuste viljakate uudis- ja
 jäätmaamansiide üleskasvatamine, tera-
 vilja ja tootmise suurendamine, looma-
 de arvu ja nende produktiivsuse kattu,
 masin- traktorijaamade osatähtsuse
 suurendamine kolhooride tootmistege-
 vuse tõusu saavutamises ja sovhooride
 tootmistegevuse igakülgne arendamine.
 Määratu uust osa peab etendama
 kolhooride edasine organisatsiooniline

ja majanduslik tugevdamine. Nõukogu-
de rahvas, keda juhib kommunistlik
partei, võitleb erakordse entusiasmiga
 nende abinõude elluviimise eest.

Suurt tähtsust omas septembri-
pleenumi otsus Moskvas 1954.a. alalise
üleliidulise põllumajandusnäituse ava-
mise kohta, mille eesmärgiks on laia-
ulatuslikult propageerida sotsialistliku
põllumajanduse saavutasi.

On tehtud juba muiri edusamme
põllumajanduse edasiarendamisel. Siid
oleks eesklik arvata, et muiri ja keerulisi
ülesandeid, mis partei readis meie maa
põllumajanduse ette, võib pidada täide-
teks. Ees seisab veel suur töö põllu-
majanduse organiseerimises erinevate
tööstuste puuduste välajuurimiseks.

Rikkaliku põllumajandusliku tehni-
ka arukas ärakasutamine, olemas-
oleva kaadri õige paigutamine ja uus,
kvalifitseeritud töötajate kaadri kas-
vatamine, masina- traktarijaamade hui-
kolhoosrihokra võimsa tööstusliku baasi
osatahtsuse suurendamine, teraviljamaajan-

duse külripindade ja viljakuse edasine muundamine, loomakarvade kire edasarendamine jne. - kõik need sotsialistliku põllumajanduse võitlusileanded nõuavad hõgu nõukogude rahva loovate jõupingutuste mobiliseerimist edu saavutamiseks.

Nõukogude Liidu kogemustest õpivad Euroopa rahvademokraatia maade töötajad, kes ehitavad uut, sotsialistlikku dukorda, Hiina Rahvabariigi ja Korea Rahvademokraatliku Vabariigi töölined ja talupojad.

"Marxistlik teooria, arendatud loovalt Lenini ja Stalini poolt ja osaliselt leninlik-stalinlik agraarteooria, bolševike praktiline kogemus relvastavad vennalikke kommunistlikke parteisid nende võitluses proletariaadi hegemooniseerimise, talupoegade kui töölisklassi liitlase eest, agraarküsimuse revolutsioonilise lahendamise eest."

¹ Лопаткин, А. Н., 26 исторический опыт работы аграрной программы
Большевистской партии, стр. 308

Lasutatud kirjandus.

Marxismi- leninismi klassikud.

Marx, K. Louis Bonaparte'i kaketeistkümmes vüimaaar, Tallinn, 1952. a.

Энгельс, Ф. Крестьянский вопрос во Франции и Германии, Москва, 1949. г.

Маркс и Энгельс, Карл Маркс - конспект книги Бакунина, Государство и анархия, Сер. т., 15, Москва, 1935. г.

Маркс и Энгельс, Роль насилия в истории, Сер. т. 16, Москва, 1937. г.

Ленин, В. И. Речь по аграрному вопросу,
Сог. т. 24, Москва, 1949 г.

Ленин, В. И. Речь на V Всероссийской
съезде земельных отделов,
комитетов, бедноты и колхозу
11 декабря 1918 г., Сог. т. 28,
Москва, 1950 г.

Lenin, V. I. Ettekanne tööst maal 23. III
1930. a., Teosed, 29. k., Tallinn,
1954. a.

Ленин, В. И. Отчёт о политической
деятельности ЦК РКП(б)
8 марта, Сог. т. 32, Москва, 1950 г.

Ленин, В. И. О кооперации, Сог. т. 33,
Москва, 1950 г.

Stalin, J. V. Sotsialismi majandusproblee-
mid NSV Lühies, Tallinn, 1953. a.

Stalin, J. V. Töölise - talupoegade valituse
hünnusest, Teosed, 9. k., Tallinn, 1949. a.

Stalin, J. V. Partei ja opositsioon, Teosed,
10. k., Tallinn, 1950. a.

- Stalin, J. V. Viljavarumirest ja põlluma-
janduse arendamise perspek-
tiividest, Teosed, 11. k., Tallinn,
1951. a.
- Stalin, J. V. Parempoolest hallakust
ÜK (6) Partei; Suure murrang-
u aasta; NSV Liidu agraar-
poliitika küsimustest; Ker-
lakluse kui klassi likvidee-
rimise küsimusest; Peapöö-
ritus edusammudest; Vastus
seltsimeestele kolhoosnikutele,
Teosed, 12. k., Tallinn, 1952. a.
- Stalin, J. V. Majandusmeeste ülesandest;
Esimisel üleliidulisel kol-
hoosnikute- loöktöölise kong-
ressil peetud kõne, Teosed, 13. k.,
Tallinn, 1952. a.
- Stalin, J. V. Leninismi alustest, Talu-
rahvaküsimus, Tallinn, 1953. a.
- Stalin, J. V. Leninismi küsimuse; Teraülja-
rindel; NSV Liidu Konstitutsiooni
projektist, Tallinn, 1953. a.

Jonis Vissarionovits Stalin, Lühike elu-
lugu, Tallinn, 1953.a.

ÜK(б) Pajalugu, Lühikirjus, Tallinn,
1952.a.

Muu kirjandus.

ХТСС в резолюциях и решениях съездов
конференций и пленумов ЦК, часть II, Пленум
ЦК ВКП(б) 7-12 февраля 1927 г.; Постановление
ЦК ВКП(б) 5 января 1930 г.; Постановление
ЦК ВКП(б) 14 марта 1930 г., Москва, 1954 г.

ХТСС в резолюциях и решениях съездов
конференций и пленумов ЦК, часть II,
Шестнадцатый съезд ВКП(б); Объединенный
пленум ЦК и ЦКК ВКП(б) 17-21
декабря 1930 г., Москва, 1954 г.

Põllumajandusliku artelli põhikirj, Tallinn, 1946.a.

Абрамов, Б. Партия большевиков -
организатор борьбы за ликви-
дацию кулачества как класса,
Москва, 1952 г.

Abrossenko, K. Talurahva sotsialistlik-
kust imberkasvatamisest, Tallinn,
1951.a.

Anisimov, N. Nõukogude talurahvas,
Tartu, 1947.a.

Basjuk, F. d. Kollektiivse põllumajanduse
organiseerimine, Tallinn,
1947.a.

Buzulukov, N. Lenini-Stalini õpetus
põllumajanduse kollektiiviseerimisest,
Tallinn, 1949.a.

Бурдманов, Д. Н. СССР в период борьбы
за коллективизацию сельского
хозяйства (1930-1934),
Москва, 1950.г.

Тенкина, Д. Б. СССР в период борьбы
за коллективизацию сельского
хозяйства (1930-1934), Москва,
1952.г.

Краев, М. А. Победа колхозного строя
в СССР, Москва, 1954.г.

Kostin, A. Töölise ja talupoegade liidu
uur jõud, Tallinn, 1954.a.

- Лопаткин, А. Н. Из истории разработки аграрной программы большевистской партии, Москва 1952.г.
- Zaltman, L.M. Sotsialistlike põllumajanduslike ettevõtete organiseerimine, Tartu, 1949.a.
- Чекалин, М. В. Сталинский план коллективизации сельского хозяйства и борьба партии за его осуществление, Ленинград, 1950.г.
- Трапезников, С. Борьба партии большевиков за коллективизацию сельского хозяйства в годы первой сталинской пятилетки, Москва, 1951.г.
- Titorenko, S. Töölisklami ja talurahva vanhimate liit on Nõukogude riigi tugevuse alus, Tallinn, 1954.a.
- Смирнов, М. С. Борьба партии Ленина-Сталина за подготовку массового колхозного движения, Москва, 1952.г.

Ēsti NSV ajalugu, Tallinn, 1952.a.

Kuzmin, D. Põllumajanduse kollektiviseerimine kui sotsialismi arengu
 teadus, Ēsti Bolševik, 1949.a.
 nr. 18

Sisukord.

Sissejuhatus lk. 1

I Põllumajanduse kollektiviseerimise teoreetilistest alustest.

1. Marksism-leninism töötavast talu- rahvast kui töölisklassi liitlasest sotsialistlikus revolutsioonis ja proletariaadi-diktatuuri süsteemis 6
2. Leninlik kooperatsiooniplaan - põllumajanduse sotsialistlik ümber- kujundamise alus 19
3. Leninliku kooperatsiooniplaani kaits- mine ja edasiarendamine J. V. Stalini töödes 28

II Praktiliste eelduste loomine kollektiviseerimiseks 38

III Kollektiviseerimise topulevimine
NSV Lõudus.

1. Üleminek massilisele kollektiviseerimisele - suure murrangu aasta... 55
 2. Kollektiviseerimise topulevimine maa erirajoonide kaupa..... 73
- Lõppsõna 105
- Kasutatud kirjandus..... 115